

Istraživanje participativnosti mladih kroz volontiranje - kvalitativna analiza

Bižanović, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:152001>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-09**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Katarina Bižanović

**ISTRAŽIVANJE PARTICIPATIVNOSTI MLADIH KROZ
VOLONTIRANJE – KVALITATIVNA ANALIZA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb

Rujan, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

**ISTRAŽIVANJE PARTICIPATIVNOSTI MLADIH KROZ
VOLONTIRANJE – KVALITATIVNA ANALIZA**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Davorka Vidović

Studentica: Katarina Bižanović

Zagreb,

Rujan, 2023.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem da sam diplomski rad „Istraživanje participativnosti mladih kroz volontiranje – kvalitativna analiza“, koji sam pisala pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Davorke Vidović, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mom autorskom radu. Također, izjavljujem da navedeni rad nije objavljen niti korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te kako temeljem njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16. – 19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Katarina Bižanović

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. DEFINICIJA VOLONTIRANJA	2
2.1 POVIJEST VOLONTERSTVA	3
2.2 KATEGORIZACIJA VOLONTERSKOG RADA	4
2.3. KARAKTERISTIKE VOLONTERA	5
3. MOTIVACIJA.....	6
3.1 MOTIVACIJA ZA VOLONTIRANJE	6
3.2. FUNKCIONALNI PRISTUP	7
3.3 DUALIZAM	8
3.3.1 INTRIZIČNA MOTIVACIJA	8
3.3.2 EKSTRINZIČNA MOTIVACIJA.....	9
4. ULOGA VOLONTIRANJA.....	10
4.1 VOLONTIRANJE, PARTICIPATIVNOST I CIVILNO DRUŠTVO.....	10
4.2 UTJECAJ NA PONAŠANJE POJEDINCA I OSOBNI RAZVOJ.....	12
4.3 UTJECAJ NA ZDRAVLJE.....	13
5. VOLONTIRANJE U HRVATSKOJ.....	14
5.1 ZAKONSKI I <i>POLICY</i> OKVIR	14
5.2 VOLONTERSKI CENTRI.....	16
5.3 OBILJEŽJA VOLONTIRANJA U HRVATSKOJ	17
5.4 VOLONTIRANJE I MLADI.....	19
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	21
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA	23

1. UVOD

Volontiranje je snažan i altruističan čin koji ima dalekosežne učinke na pojedince, zajednice i društvo u cjelini. Uključuje posvećivanje vlastitog vremena, vještina i truda cilju ili organizaciji bez očekivanja novčane naknade. može dovesti do brojnih pozitivnih ishoda, kako za same volontere tako i za cijelo društvo i zajednicu. Volonterski rad možemo smatrati kao odvajanje vlastitog vremena i rad u korist zajednice, bez da smo za to plaćeni odnosno da imamo ikakvu materijalnu korist od tog čina. Ponekad zaboravljamo da je upravo taj rad koji odvajamo za nekog drugog ili za neki viši cilj, nešto što utječe i na nas kao pojedinca te nam pomaže da se razvijemo, kako osobno tako i profesionalno. Možemo čak reći, ukoliko smo zaista posvećeni volontiranju i odvijanju vremena za takav oblik rada, da nam je to ušlo ne samo u našu dnevnu ili tjednu rutinu, već je i postalo način život i kako volimo provoditi slobodno vrijeme. Volontiranje se smatra jednom od značajnih čimbenika razvijenog civilnog društva, doprinosi društveno – odgovornom ponašanju i razvoju demokracije te bi se trebalo početi prakticirati što ranije kako bi se već u mladosti ostvarila svijest o volonterskom radu (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013: 225-226). O ovome su pisali brojni stručnjaci, a jedan od njih je i Tocqueville koji govori kako su volonterske organizacije „bitna posrednička tijela između mase pojedinaca i njihovih institucija vlasti“ (Tocqueville, prema Wilson i Miscik, 1999:142). Na ove misli se dovezuje i Robert Putnam koji tvrdi kako članstvo u volonterskim organizacijama nudi dozu povjerenja prilikom generalnog udruživanja ljudi te kako takve organizacije ne moraju nužno biti političke kako bi imale ovakav utjecaj. Ipak navodi ukoliko udruge imaju političku pozadinu puno je lakše sudjelovati u njenom samom vođenju i sudjelovanju u radu (Putnam, prema Wilson i Miscik, 1999: 142). Nadalje Zrinščak i Bežovan govore da „civilno je društvo prostor između obitelji, države i tržišta gdje se ljudi udružuju radi promicanja zajedničkih interesa“ (Zrinščak i Bežova, 2002, prema Medvidović, 2020: 3). Ledić navodi kako je upravo volontiranje važno za razvoj civilnog društva te iz toga razloga je potrebno usmjeriti mlade na volontiranje od što ranije životne dobi (Ledić, 2007, prema Lješćak, 2021: 1).

Prema podacima iz 2007. godine manje od polovice građana Republike Hrvatske je aktivno unutar civilnog društva 35,2%, a nešto već postotak, njih 38,4% sudjelovalo je u nekom obliku

volonterskog rada (Zrinščak i Bežovan, 2007, prema Lješćak, 2021: 1). Ipak, recentnija istraživanja iz 2023. godine potvrđuju kako se stanje poboljšalo, barem u kontekstu mladih jer je ukupno „68,8 % ispitanika je sudjelovalo u formalnim volonterskim aktivnostima u organizaciji udruga i ustanova, dok je 49 % ispitanika sudjelovalo u neformalnim volonterskim aktivnostima“ (Tonković i dr., 2023: 10). Prepreke s kojima se civilno društvo danas u Hrvatskoj susreće najviše se veže uz „nisko povjerenje među organizacijama“ što dovodi do slabe „umreženosti i nedostatne suradnje čime se umanjuju razvojni potencijali“ te problem financiranja koji „ostaje glavnim problemom u okviru dimenzije strukture te prepreka održivom razvoju civilnog društva“ (Bežovan i Zrinščak, 2007: 7).

Cilj ovog rada jest razumjeti motivaciju za volontiranjem; što je ono što mlade ljude pokreće ili odbija od volontiranja, kako to utječe na njih kao osobe te njihovo generalno mišljenje o samoj motivaciji za volontiranje, smatraju li da volontiranje ima određene koristi za njih te koje. Istraživanje koje je proveo Robert Wuthnow upravo dokazuje kako volonteri osjećaju dozu zadovoljenosti i ispunjenosti nakon volontiranja (Wilson i Musick, 1999: 141). Važan utjecaj na našu odluku o volontiranju imaju nekoliko čimbenika, a jedan je zasigurno motivacija; intrinzična i ekstrinzična. Kako bismo došli do rezultata, provedena je kvalitativna analiza putem fokus grupa .

2. DEFINICIJA VOLONTIRANJA

Volontiranje je tema kojom se bave brojni autori, koji iz svojih perspektiva koriste razne definicije. Mnogi autori slično definiraju volontiranje te spominju koncept važnosti za civilno društvo i dobrobit zajednice. Bežovan i Zrinščak govore kako je volontiranje važan dio strukture civilnog društva (Bežovan i Zrinščak, 2007, prema Pološki Vokić i dr., 2013: 226), zatim se i Miliša nadovezuje te govori kako se volontiranje „tretira u okviru organizacija civilnoga društva postsocijalističke Hrvatske“ (Miliša, 2008: 95), Begović navodi kako volonterske aktivnosti „doprinosu poboljšanju života u zajednici“ (Begović, 2006: 2). Osim toga, važno je napomenuti i slobodu izbora da se volontira te kako je ta aktivnost neplaćena, a to potvrđuju i autori kao što su Piliavin i Siegel te govore je volontiranje „neplaćena, dobrovoljna aktivnost koja uključuje uzimanje akcije unutar institucionalnog okvira koje potencijalno pružaju neku uslugu nekome

ili više drugih ljudi ili zajednici u cjelini” (Piliavin i Stiegel, 2007, prema Geiser i dr., 2014: 4). U Brošuri o volonterizmu iz 2001. godine Volonterski centar Zagreb navodi je volontiranje „neprofitna i neplaćena aktivnost kojom pojedinci/ke doprinose dobrobiti zajednice ili cijelog društva, a koja se javlja u raznim oblicima te uključuje lokalne i općenarodne volonterske pothvate“ (Đuksi, 2021: 1). „Volontiranje predstavlja "win-win-win" situaciju zbog koristi koje proizlaze iz društva, od strane primatelja volonterske usluge i od strane pružatelja volonterske usluge“ (Snyder i dr., 2004, prema Geiser i dr., 2014:4).

Pološki Vokić i suradnici volontiranje definiraju kao „djelovanje ljudi koji na osnovi svoje slobodne odluke daruju svoje vrijeme kako bi u živote drugih unijeli nove sadržaje i vrijednosti, pri čemu ne očekuju materijalnu korist, odnosno nisu plaćeni” (Pološki Vokić i dr., 2013: 226). Važnost volontiranja prepoznata je u zemljama zapadne Europe gdje se “na volonterskom radu temelji sustav socijalne pomoći i rad socijalnih i zdravstvenih ustanova” (Begović, 2006: 17). Volontiranje je prije svega slobodan izbor pojedinca koji kroz volontiranje promiče i stvara odgojnu vrijednost rada koja se zasniva na osobnoj volji i motivaciji. Važno je naglasiti upravo tu dobrovoljnost jer je riječ o neplaćenom radu i nitko nas ne bi trebao tjerati na volontiranje, već je to nešto čemu se sami podvrgavamo, svojom voljom (Miliša, 2008, prema Galović, 2011: 47).

2.1 POVIJEST VOLONTERSTVA

Institucionalni početci volontiranja „sežu do 1920., kada su Pierre Cerosole i Hubert Parris u Francuskoj osnovali prvu međunarodnu grupu volontera, obnavljajući selo Esne razoreno u I. svjetskom ratu“ (Galović, 2011: 47). Brojne europske države poput Španjolske, Nizozemske, Lihtenštajna, Engleske, Švedske, Italije, Švicarske i Norveške organizirale su međunarodne kampove prije drugog svjetskog rata (Vidović, 1983: 5). Kasnije su se nakon drugog svjetskog rata okupila i druga volonterska udruženja, a zatim 1948.godine i UNESCO osniva „Coordinating Committee of International Voluntary Service, koji je od tada krovna organizacija svih volonterskih udruga“ (Vidović, 1983, prema Galović, 2011: 47). Nedugo nakon toga, 1951. godine u Australiji pri Sveučilištu u Melbourneu osniva program koji je „vjerojatno bio prva formalna prilika u svijetu za dugoročno međunarodno volontiranje za razvoj, s mnogim sličnim organizacijama za suradnju s volonterima koje su osnovane ubrzo nakon toga“ (Devereux, 2008: 359). Međunarodno volontiranje i usluge Sherraden definira kao „organizirano razdoblje

angažmana i doprinosa društvu od strane volontera koji rade preko međunarodne granice u drugoj zemlji ili zemljama...a volonteri dobivaju malu ili nikakvu novčanu naknadu“ (Sherraden, 2001, prema Voluntas, 2008: 398).

Na općoj skupštini Ujedinjenih Naroda 2001. godine donesena su tri osnovna kriterija za volontiranje: aktivnosti koje se provode slobodno i bez prisile, financijski dobitak nije glavno motivacijsko načelo te kako postoje i drugi korisnici osim volontera (Devereux, 2008: 358-359).

Važnost i stavljanje naglasaka na volonterski rad prepoznale su i mnoge institucije pa ne čudi kako je Europska Unija godinu 2011. proglasila Europskom godinom volonterstva, a deset godina prije, 2001. godina bila je obilježena kao Međunarodna godina volontera (Zrinščak i Lakoš, 2012: 27).

2.2 KATEGORIZACIJA VOLONTERSKOG RADA

Postoji mnogo klasifikacija volonterskog rada. Jedna od njih tiče se klasifikacije volontera prema dobnim skupinama pa razlikujemo djecu, mlade, odrasle i starije osobe, odnosno umirovljenike - volontere. Zatim možemo govoriti o razini i rasprostranjenosti volontiranja, kao što su lokalne zajednice, nacionalno ili međunarodno/internacionalno volontiranje. Lokalna razina je ona na kojoj su promjene i rezultati uloženog truda i vremena najvidljiviji i gdje se osjeti najveći utjecaj, neovisno o tome poznaje li osoba koja volontira to područje ili ne, već jer svaka pozitivna promjena direktno utječe na lokalnu zajednicu. Na nacionalnoj razini se okupljaju volonteri iz cijele države gdje rade na jednom određenom području ili više njih koji su organizirani diljem zemlje s istim ciljem, a volonteri dolaze iz različiti dijelova države. Međunarodno volontiranje može biti dugotrajno ili kratkotrajno, ali bez obzira na njegovo trajanje, fokus nije samo na obavljanju volonterskih zadataka i razvijanju projekata, već i na razvijanju i stjecanju vještina i interkulturalnosti i razumijevanju različitosti. Potom, postoji i klasifikacija prema trajanju volonterskih te se razlikuje kratkoročno i dugoročno volontiranje. Kratkoročno volontiranje odnosi se na aktivnosti koje se provode u trajanju od dva tjedna do dva mjeseca, dok je dugoročno volontiranje ono čije se aktivnosti provode tri ili mjeseci te također ako je volonterski rad kontinuiran, što bi značilo da se tijekom tjedna ili mjeseca unutar određene organizacije odvajaju sati kako bi se radilo na određenom projektu ili aktivnosti. Posljednja podjela volonterskog rada odnosi se na područje djelovanja koje može bit raznovrsno od pomaganja

osobama s posebnim potrebama, osobama starije životne dobi, društvenom marginaliziranim osobama, do pomaganja životinjama, zdravstvenim i socijalnim ustanovama, tijekom i nakon prirodnih nepogoda te zaštiti i očuvanju okoliša (Begović, 2006: 7-8).

2.3. KARAKTERISTIKE VOLONTERA

Iako ne možemo ljude „strpati u isti koš“ i imati određena predrasude vezane uz njihov karakter i ponašanje, vidljiva je povezanost između karaktera odnosno ličnosti i osoba koje volontiraju. Volonteri dolaze iz različitih sredina i posjeduju širok raspon osobnosti. Motivacije i karakteristike volontera mogu varirati, ali postoje neke zajedničke osobine ličnosti koje se često povezuju s onima koji odluče volontirati. Karakteristike volontera mogu se također sagledati iz istraživanja osobina ličnosti. „Ličnost predstavlja skup psihičkih osobina i mehanizama unutar pojedinca koji su organizirani i relativno trajni, te utječu na interakcije i adaptacije pojedinca na intrapsihičku, fizičku i socijalnu okolinu“ (Larsen i Buss, 2008, prema Juzbašić i dr., 2015: 280). Istraživanja ličnosti su veoma kompleksna te postoji veliki broj modela kojima bi ih se strukturiralo, no u zadnjih nekoliko desetljeća vrlo je popularan petofaktorski model ličnost prema kojemu se ličnosti hijerarhijski organiziraju i definiraju se kao: „neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost k iskustvu, ugodnost i savjesnost“ (Costa i McCrae, 1987, prema Juzbašić i dr., 2015:280). No, ukoliko se baziramo samo na ličnosti volontera nisu nam potrebne sve dimenzije, već samo dimenzija ugodnosti i ekstraverzije. Ugodnost je jedna od dimenzija ličnosti i odnosi se na, kako iz samog imena možemo zaključiti, na odnose s drugima ljudima te upravo osobe koje se nalaze visoko na ovom spektru imaju harmonične odnose bez nesuglasica i sukoba s drugim ljudima. Ekstraverzija je također usmjerena na interpersonalne odnose i osobe koje imaju ovaj tip ličnosti obično vole društvo drugih ljudi, imaju veliku dozu energije asertivne se i sklone sklapanju novih prijateljstava (Larsen i Buss, 2008, prema Juzbašić i dr., 2015: 280-281). Kombinacija upravo ove dvije dimenzije ličnosti specifična je za osobe koje volontiraju te se također takva kombinacija naziva i prosocijalna dimenzija upravo zbog faktora bliskosti s ljudima (Carlo, Okun, Knight i de Guzman, 2005, prema Juzbašić i dr., 2015: 281).

3. MOTIVACIJA

Najjednostavnije rečeno motivacija je određeni poticaj koji nas tjera da realiziramo određenu potrebu (Maslow, 1982, prema Mijačika, 1989: 151). Ona se odnosi na sve faktore koji nas „koji iniciraju, usmjeravaju, odražavaju i organiziraju aktivnosti pojedinca. Odnosi se na sve oblike svrhovitog i voljnog ponašanja usmjerenog cilju (Bahtjarević-Šiber, 1986, prema Mijačika, 1989: 151-152).

3.1 MOTIVACIJA ZA VOLONTIRANJE

Motivacija je prije svega psihološka komponenta te se proučava pod područjem psihologija volje, koju pojedinac posjeduje, ona je neka viša sila koja nas gura i potiče na ostvarenje svojih snova, želja i potreba. Jednostavno rečeno, motivacija nas potiče na djelovanje. Korijen riječi motivacija dolazi iz latinskog jezika te u sebi sadrži riječ *motiv*. Motiv pak na latinskom *motus* ima nekoliko značenja kao što su osjećaj, strast, tijek te u širem smislu nagon, povod, djelovanje, društveno djelovanje (Jakšić, 2003: 5-6). Razlozi djelovanja mogu biti razni, a često se spominju, potrebe, porivi, želje, nagoni. Iako je kao fenomen veoma bitna komponenta, kako u ovom slučaju kod volontiranja, tako i u drugim aspektima života kao što su motivacija za učenjem i obrazovanjem, motivacija za tjelesnom aktivnošću, motivacija za rad i slično, njezina definicija i riječ nije bila toliko poznata sve do sredine šezdesetih godina kada je stavljena u hrvatsku Enciklopediju (Jakšić, 2003: 5-6). „Psihički proces koji nas potiče na mentalne ili tjelesne aktivnosti, i »iznutra« djeluje na naše ponašanje“ , je definicija kojom se opisuje motivacija upravo u hrvatskoj enciklopediji (enciklopedija.hr). Motivacija kod različitih pojedinaca može biti posve drugačija. Erikson razvija psihosocijalnu teoriju u kojoj navodi kako su starije odrasle osobe motivirane za volontiranje kako bi ostale aktivne i u mirovini te da uzvrate zajednici, dok mladi imaju tendenciju volontirati kako bi stekli širu sliku svijeta, doprinijeli društvu, pomogli drugima, ali i stekli znanja koja će im pomoći da se poboljšaju, zaposle (Erikson, 1968, prema Voluntas, 2008:399). Za neke su to druge osobe, za druge osjećaji koji proživljavaju tijekom ili nakon zadovoljavanja više sile ili naših potreba. Koliko su motivi volontiranja važni govore i nedavna istraživanja koja povezuju motive volontera s njihovim zdravljem. Tako se došlo do zaključka

kako volonteri koji volontiraju zbog osjećaja kojeg stječu tijekom volontiranja i motivima okrenutima prema pomaganju drugima imaju manji rizik smrtnosti u usporedbi s osoba koje uopće ne volontiraju ili osobama koje volontiraju, a njihov je motiv više orijentiran na vlastitu dobit (Konrath, Fuhrel-Forbis, Lou i Brown, prema Geiser, Okun i Grano, 2014: 5).

Motivacija je u krajnju ruku povezana s našim životnim razvojem pa tako proizlazi iz svjesnih događaja ili emocija i osjećaja koje smo stekli u životnom razvoju. Emocije su važan element cijelog procesa i razvijamo ih već u ranoj životnoj fazi. Osim emocija u ranoj fazi života, već od prve godine, dolazimo do spoznaje djelovanja, tj. djelovanje – učinak – posljedica što kasnije uviđamo i povezujemo s motivima prilikom određenog djelovanja, u slučaju ovog rada volontiranja (Jakšić, 2003: 6-7).

3.2. FUNKCIONALNI PRISTUP

Postoje razne teorije i shvaćanja kada se govori o motivaciji za volontiranje, a najčešće se ovakve teme obrađuju u području socijalne psihologije te su upravo psiholozi bili ti koji su počeli istraživati koja su to obilježja onih koji se odlučuju volontirati i što ih to motivira. Jedan od pristupa je i funkcionalni pristup kojeg su prvo istraživala dva američka psihologa Gil Clary i Mark Snyder (Begović, 2006: 9). Kada je riječ o funkcionalnom pristupu motivaciji postoji pet glavnih podjela: ljudi koji su se odlučili na volontiranje kako bi ispunili određene ciljeve, volonteri različitih profila koji volontiraju u istoj organizaciji zbog različitih razloga, osobe koje volontiraju kako bi zadovoljive više osobnih ciljeva, ukupno zadovoljstvo volontera procesom regrutacija i vremena provedenog unutar organizacije može biti jedan od motiva za volontiranje (Clary, Rigde, Miene i Haugen, prema Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2015: 282-283).“ Funkcionalni pristup pretpostavlja da se radnje volontiranja mogu analizirati u terminima razlika u motivima koji se zadovoljavaju, potrebama koje se zadovoljavaju i ciljevima koji se postižu“ (Clary i suradnici, prema Geiser i dr., 2014: 4-5). Također ovaj pristup se ne veže samo uz psihologiju, već pokušava razumjeti i istražiti društvene i psihološke potrebe i motive osoba koje se pokušavaju pronaći i živjeti prema svojim uvjerenjima, zatim istražuje i društvene procese te ljudsku akciju (Clary, Snyder i Stukas, 1992, prema Begović, 2006: 9). Prema tome navedenome, lako je za zaključiti kako je funkcionalni pristup motivaciji zapravo multimotivacijski jer osobe

obavljaju istu aktivnosti i isti oblik rada, a svaka od njih ima drugačiji motiv zbog čega to radi. Osim što nam daje pozadinu zašto ljudi volontiraju također daje i smjernice za što bolji i kvalitetniji rad s volonterima. „Upravo zbog multimotivacijske prirode volontiranja i nemogućnosti točnog određivanja i kategoriziranja zadataka po motivima koje oni zadovoljavaju, bitno je uvijek zadatak i volontersku aktivnost prilagoditi volonteru/ki i njegovim/njezinim potrebama“ (Begović, 2006: 13).

3.3 DUALIZAM

Govoreći o pristupima izučavanja motivacija, često se spominje i dualizam. Ovaj pristup dijeli ljudske motive na dvije vrste - altruistična i egoistična, odnosno intrinzična i ekstrinzična motivacija volontera. Intrinzična motivacija se može definirati kao motiviranost da radimo nešto za sebe, bez nekog posebno razloga, dovoljno je samo da to zapravo želimo činiti. Ekstrinzična motivacija je pak malo drugačija jer zahtjeva određeni instrumentalni cilj, odnosno težnju za nečim. (Reiss, 2012: 152).

3.3.1 INTRIZIČNA MOTIVACIJA

O intrinzičnoj motivaciji puno je pisao Edward Deci, američki psiholog, koji je ovu vrstu motivacije definirao kao činom koji radimo za sebe, za vlastiti užitek i vlastito zadovoljstvo te se također veže i uz altruizam (pomaganje drugima). Intrinzični motivi za volontiranje uključuju „vrijednosti, učenje i samorazvoj“ (Miljković i Jurčec, 2015: 124). Govoreći o vlastitom zadovoljstvu, u centru nije sebičan razlog kako bismo se osjećali generalno bolje, već se više veže uz napredak i rad na sebi i svojim sposobnostima i mogućnostima. Kako bi najbolje shvatili motivaciju generalno, trebamo ju gledati zapravo kao urođenu psihološku pojavu i/ili potrebu. Upravo je intrinzična motivacija psihološka potreba pojedinca za kompetencijom i samoodređenjem (Deci i Ryan, prema Ayub, 2010: 364). Možemo razlikovati tri tipa motiva kod volontera koji se vode intrinzičnom motivacijom, a to su volonteri kojima je stalo do koristi onih kojima pomažu, volonteri koji uživaju u tom činu i društvenom interakciji te volonteri

kojima čin pomaganja stvara osjećaj zadovoljstva (Pološki Vokić i dr., 2013: 227). Uz intrinzičnu motivaciju vežu se drugi pojmovi, odnosno osjećaji kao što su osjećaj veće samostalnosti i postignuća koja su vidljiva iz rada (na sebi ili u zajednici), doprinos zajednici i/ili drugima koji su u potrebi te socijalna integracija (Šverko i suradnici, 1980: 117, prema Miliša, 2008: 100). Ono što je važno napomenuti upravo kod ovog oblika motivacije jest odnos prema radu i ostvarenju svog rada. Odnos prema radu može se promatrati iz brojnih uglova i razloga što sve utječe na njega ima mnogo, no ono što je zanimljivo za kategoriju mladih i odnosa prema radu jest obrazovanje roditelja. Pretpostavka je da roditelji koji imaju veći stupanj obrazovanja također imaju i veće plaće te njihova djeca, odnosno mladi u ovom slučaju, žive unutar obitelji koja je dobrostojeća i nemaju socio-ekonomskih problema te ne moraju toliko voditi računa o socijalnoj sigurnosti kao što o tome moraju njihovi vršnjaci koji dolaze iz obitelji potpuno suprotnih karakteristika. U jednom istraživanju provedenom u sedam zemalja u fokusu je bilo upravo ovo pitanje odnosno utjecaj obrazovanja roditelja na odnos prema radu mladih i adolescenata. Dokazano je kako su mladi adolescenti čiji roditelji imaju završeni viši stupanj obrazovanja skloniji radu „koji im omogućuje veću samostalnost, intelektualnu stimulaciju i altruizam. Vrijednost altruizma u uskoj je poveznici s volontiranjem“ (Miliša, 2008: 101). Nadovezujući se na ovo istraživanje, možemo zaključiti kako adolescenti koji dolaze iz obitelji čiji roditelji nemaju završen visoki stupanj obrazovanja veću važnost pridodaju upravo ekstrinzičnoj.

3.3.2 EKSTRINZIČNA MOTIVACIJA

„Ekstrinzični motivi proizlaze iz vanjskih poticaji koji tjeraju ljude na volontiranje kao što su zabrane društvenih normi“ (Geiser, 2014: 4).

Kod ekstrinzične motivacije važno napomenuti kako pojedinci koji volontiraju ne moraju nužno osjećati zadovoljstvo tim činom. Osjećaj zadovoljstva je većinom sekundarni i nije glavni motiv za volontiranje, a u nekim slučajevima čak i potpuno izostaje (Ploški Vokić i dr., 2013: 227). Takve osobe motiv za volontiranjem traže u nekim drugim stvarima koje su većinski vezane uz dobit, kao što su volontiranje kako bi dobili određenu validaciju društva i zajednice, volonterski rad gledaju kao dobrim načinom ulaganja u ljudski kapital te smatraju kako

volontiranjem mogu produbiti i razviti društvenu mrežu, odnosno ostvariti kontakte i poznanstva od kojih će u budućnosti imati neku dobit ili korist (Meier i Stutzer, 2006, prema Ploški Vokić i dr., 2013: 277-278). Iako kada govorimo o volontiranju, nije toliko čest slučaj da će veliki broj ljudi krenuti volontirati upravo iz ekstrinzičnih razloga, kao što je to puno značajnije kod odnosa i percepcije prema plaćenom radu (Miliša, 2008: 102). Iako je i ovaj oblik motivacije dobar treba napomenuti kako je puno rjeđi te se na kraju ispostavi kako „ljudi koji volontiraju zbog intrinzičnih motiva sretniji su od onih čiji motivi su više ekstrinzični“ (Miljković i Jurčec, 2015: 123). Miljković i Jurčec provele su istraživanje na uzorku od 136 volontera čiji je cilj bio ispitati povezanost motiva za volontiranje, sreće i subjektivne dobrobiti volontera te rezultati pokazali da „volonteri veću važnost pridaju intrinzičnim nego ekstrinzičnim motivima“ te kako su ekstrinzični motivi za volontiranje karijera i prilagodba društvu (Miljković i Jurčec, 2015: 124).

4. ULOGA VOLONTIRANJA

Uloge volontiranja mogu biti brojne, također ovise i o našoj samoj motivaciji za volontiranje. Uloga koju volontiranje ima najčešće se odnosi na doprinos zajednici i na same volontere obzirom da utječe na vrijednosti, samozaštitu, osobni razvoj, karijeru, razumijevanje i društvene odnose (Clary, 1998, prema Tonković, 2023:12). Volontiranje pomaže pojedincima u poboljšanju kvalitete života (Snyder i Omoto, 2009, prema Juzbašić, 201: 279), a i šira zajednica „doživljava efekte volonterstva kroz jačanje samoinicijative građana, građanskog aktivizma i odgovornosti te izgradnje kohezivnih zajednica u kojima postoje norme solidarnosti i reciprociteta“ (Begović, 2006, prema Juzbašić, 2015: 279).

4.1 VOLONTIRANJE, PARTICIPATIVNOST I CIVILNO DRUŠTVO

Moderno civilno društvo „polazi od prava građana na slobodu udruživanja“ (Jensen, 2006, prema Bežovan i Zrinščak, 2007: 2), „civilno je društvo prostor između obitelji, države i tržišta gdje se ljudi udružuju radi promicanja zajedničkih interesa“ (Bežovan i Zrinščak, 2007: 2). No na koji je to točno način volontiranje povezano s civilnim sektorom? Civilno društvo se definira kao

neformalni „sustav građanske povezanosti i inicijativa, koje se očituje kroz samoorganizaciju građana u različite vrste dobrovoljnih udruženja, nevladinih organizacija i interesnih skupina...Kroz djelatnost organizacija koje čine njegovu strukturu, civilno društvo uključuje različite segmente ljudske djelatnosti, kao što su promicanje općeprihvaćenih vrijednosti (demokracija, vladavina prava, pravna država), očuvanje prirodne i kulturne baštine, pomoć marginalnim skupinama, pomoć slabim i nemoćnim građanima, rad s djecom s posebnim potrebama ili pak zaštita okoliša“ (Galović, 2011: 46). Upravo nabrojane djelatnosti su velikim dijelom i područja djelovanja volonterskih organizacija unutar kojih imamo aktivne građane – volontere. Zajednički naponi volontera imaju moć rješavanja lokalnih problema, premošćivanja jazova i stvaranja pozitivnih promjena na lokalnoj razini.

Ako uđemo u teoretsku podlogu o voluntiranju, brojni su autori koji tvrde kako volonterski rad igra važnu ulogu u postizanju i održavanju demokratskog društva (Arai, 2000: 329). Arai čak ide i korak dalje i dovodi volonterstvo u direktnu svezu s građanstvom – tvrdi kako unatoč poimanju građanstva kao posjedovanja individualnih civilnih, političkih i društvenih prava, sudjelovanje u društvu kroz volonterstvo ima potencijal preoblikovanja građanstva iz forme prava i privilegija u nešto što omogućava pojedincu da prakticira svoje odgovornosti i obveze kroz sudjelovanje u raznim aktivnostima (Arai, 2000: 342). Volonteri, kao ključni članovi civilnog društva, izdvajaju svoje dragocjeno slobodno vrijeme kako bi pridonijeli dobrobiti drugih i svoje zajednice. Njihova predanost i entuzijizam ilustriraju osnovne vrijednosti aktivnog građanstva, gdje pojedinci preuzimaju aktivnu ulogu u oblikovanju pozitivnih promjena. Kroz svoje nesebično volontiranje, oni ne samo da doprinose rastu i napretku društva, već i promiču osjećaj zajedništva i međusobne podrške (Anheiner i Kendall, 2000, prema Weller, 2008: 124). Civilno društvo implicira da građani i građanke, individualno ili organizirano u različite skupine, aktivno sudjeluju u javnoj političkoj raspravi, pritom zastupajući različite interese i vrijednosti. Većinski, svaka skupina ima jasno definiranu vrijednosnu ili interesnu orijentaciju, ali njihova sloboda izražavanja, udruživanja, javnog okupljanja te građanskog neposluha ne smije ovisiti o istima. Temeljna vrijednost odnosa države i civilnog društva je poštivanje njegove neovisnosti, a to pretpostavlja odgovornost države da osigura pojedincima slobodu izbora, izražavanja, udruživanja, okupljanja i djelovanja (Nacionalna strategija, 2012: 7).

Ova dinamika dodatno obogaćuje šire društveno tkivo. Kroz ovaj proces, stvara se povezanost i s konceptom društvenog kapitala, gdje volonterske organizacije igraju ključnu ulogu kao poveznice koji spajaju pojedinačne aktivne građane-volontere, a samim time je i „civilno društvo u uskoj vezi s pojmom društveni kapital“ te upravo on „predstavlja osnovu civilnog društva neke države (Barić i Dobrić, 2012: 887). Tocqueville i Durkheim govore o društvenim skupinama, između pojedinca i države, te kako su one važne ključne za održavanje i promicanje demokracije (Barić i Dobrić, 2012: 887-888). Štulhofer društveni kapital definira kao „skup kulturnih osobina koje stvaraju-i-održavaju međusobno povjerenje i suradnju među članovima određene društvene zajednice...drugim riječima, specifična osobina društvene skupine ili organizacije, koja ima pozitivan utjecaj na njezinu djelotvornost“ (Štulhofer, 2003:2). Kod socijalnog kapitala važno je naglasiti aspekt povezivanja „kontinuirane suradnje izvan primarnih grupa, odnosno u okviru civilnoga društva za ciljeve u skladu s interesima šire zajednice, a u čijem su temelju odnosi povjerenja (Ilišin, 2014: 173). Putnam govori kako se upravo dobrovoljnim udruživanjem može ostvariti realiziranjem zajedničkih ciljeva (Putnam, 2008, prema Gvozdanić, 2014: 173). Socijalni kapital je važan jer pridonosi „kohezivnosti svakog društva, a značajno je povezan s važnim socijalnim fenomenima na institucionalnoj i individualnoj razini – njegova raširenost u društvu korelira s jedne s strane s višim indeksom obrazovanja, demokratskim funkcioniranjem institucija i institucionalnim povjerenjem a s druge sa subjektivnim stanjem zdravlja, osjećajem sreće, tolerancijom i građanskom jednakost (Putnam, 2008, prema Ilišin, 2014: 173 – 174). Socijalni kapital ne uključuje nužno rad za druge, već se odnosi na radu s drugima te prema tome razumijevanju volonterstvo se uključuje u koncept socijalnog rada (Putnam, 2008, prema Ilišin, 2014: 175), na način da ima „potencijal za stvaranje povjerenja“ (Offe i Fuchs, 2002, prema Ilišin, 2014: 175).

4.2 UTJECAJ NA PONAŠANJE POJEDINCA I OSOBNI RAZVOJ

Osim utjecaja na civilno društvo i građansku participaciju, volontiranje ima veliki utjecaj na samu osobu koja volontira obzirom da „potiče međuljudsko povjerenje, toleranciju i empatiju prema drugima te poštivanje općeg dobra“ (Wilson i Musick, 1999: 148). Prema tome, manje je vjerojatnije da će osobe koje volontiraju biti diskriminatorne, nasilne te pokazivati vandalizam i

sudjelovati u nekom činu nepoštivanja drugih osoba. Dokazano je da studenti koji su bili podloženi volontiranju, imaju manju sklonost upuštati se u rizična ponašanja i konzumaciji droga i ostalih supstanci (Kohut, 1998, prema Wilson i Musick, 1999:148). Još uvijek nije dokazano zašto volontiranje mlade ljude drži podalje od problema. Postoji nekoliko teorija koje su pokušale to objasniti. Teorija društvene kontrole kaže kako se očekuje da „volontiranje smanjuje delinkvenciju jer mlade ljude izlaže neformalnoj društvenoj kontroli i nadzoru“ dok teorija diferencijalne asocijacije ili socijalnog učenja kaže kako se očekuje „da volontiranje smanjuje delinkvenciju jer inhibira društvene kontakte s prekršiteljima zakona“ (Wilson i Musick, 1999: 150).

Volontiranje zaista ima široki spektar utjecaja, kako na društvo, ali pri svega i na volontera. Jedan od najznačajnijih učinaka volontiranja je osobni razvoj. Ne treba previše govoriti o tome da će osobe koje se odluče volontirati napredovati, u smislu osobnog razvoja, stvaranja novih poznanstava i stjecanje novih znanja i vještina te naposljetku i inspiriranja drugih u svojoj okolini da čine isto i odluče se napraviti taj korak i započnu s volontiranjem. Fokus je također i na samom zadovoljstvu i sreći, odnosno povezanosti sreće i ishoda volontiranja. „Intrinzični i ekstrinzični motivi za volontiranjem su pozitivno povezani s ugodnim, angažiranim i smislenim životom kao pristupima sreći. Ekstrinzična zadovoljenost motiva je također pozitivno povezana sa sva tri pristupa sreći, dok je intrinzična zadovoljenost motiva povezana samo s angažiranim i smislenim životom“ (Miljković i Jurčec, 2015: 121).

4.3 UTJECAJ NA ZDRAVLJE

U novije vrijeme spominje se čak i utjecaj volontiranja, odnosno dobrobit društvene integracije i socijalne podrške na fizičko i mentalno zdravlje. „Pomažući drugima, pojedinci mogu razviti jače mreže koje ublažavaju stres i smanjuju rizik od bolesti“ (Wilson i Musick, 1999: 150). Društvena integracija i socijalna integracija se također povezuju uz osjećaj pojedinca o vlastitoj dobrobiti te povezanosti s drugim ljudima. Jedna od mjera socijalne integracije jest društvena uloga, koja je u ovom slučaju volonter. Upravo zbog te društvene uloge smatra se kako volontiranje ima dobrobiti za mentalno zdravlje. Prema istraživanjima Nancy Marrow – Howell dokazano je kako se osam

od deset volontera izjasnilo da su osjetili povećanje dobrobiti i duševnog stanja „imaju više prijatelja i poznanika, a tri četvrtine ih vjeruje da sada produktivnije koriste svoje vrijeme“ (Wilson i Musick, 1999: 152-153). Volontiranje je korisno za mentalno zdravlje zbog pozitivnog utjecaja na različite psihološke i emocionalne čimbenike. Uključivanje volonterskih aktivnosti u nečiji život može pridonijeti poboljšanju općeg blagostanja i ponuditi osjećaj svrhe koji pozitivno utječe na mentalno zdravlje. Postoji nekoliko razloga zašto se smatra da da volontiranje pozitivno utječe na mentalno zdravlje, a neki od njih su distrakcija od negativnih utjecaja, osjećaj kontrole nad vlastitim životom i okolinom, čime se ublažava depresija, povećava percipiranu samoučinkovitost, samopoštovanje i pozitivan učinak, koji zauzvrat funkcionira kao svojevrsna inokulacija stresa (Wilson i Musick, 1999: 152-155).

5. VOLONTIRANJE U HRVATSKOJ

„Prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih (2014) 2013. godine ukupan je broj registriranih volontera u Hrvatskoj bio 29 235. Iako zanimljivo zbog svojih karakteristika i sve većeg broja osoba koje volontiraju, volonterstvo je još uvijek područje koje je malo istraživano“ (Juzbašić, 2015: 280). U kontekstu Republike Hrvatske važno je spomenuti kako je 2003. godine bila ključna za prepoznavanje volonterskog rada i njegovo stavljanje na agendu. S ciljem poticaja za unaprjeđivanjem volonterstva vlada je osnovala Nacionalni odbor za razvoj volonterstva „(radno tijelo Savjeta za razvoj civilnog društva pri Uredu Vlade Republike Hrvatske za udruge). Taj je odbor 2003. godine započeo razvoj Nacrta prijedloga Zakona o volonterstvu“ (Ledić, 2007: 9). Osi toga 2003. godine osnovana je i Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva zakonom koji je donio Hrvatski sabor (Ledić, 2007: 9).

5.1 ZAKONSKI I POLICY OKVIR

U Hrvatskoj dva dokumenta čine zakonski i *policy* okvir za volontiranje, a to su prethodno navedeni Zakon o volonterstvu i Nacionalna strategija za razvoj civilnog društva. Volonterska aktivnost je regulirana Zakonom o volonterstvu koji je donesen 2007. te izmijenjen i dopunjen 2013. godine te se njime propisuju temeljna načela volontiranja, uvjeti kao i prava i dužnosti volontera (NN 22/2013). Ovaj zakon definira kako volontiranjem „stječu iskustva i razvijaju kompetencije potrebne i korisne za aktivno sudjelovanje u društvu, osobni razvoj i osobnu

dobrobit“ te kako se volontiranjem doprinosi „društvenom razvoju, građanskom sudjelovanju, socijalnoj koheziji i socijalnom uključivanju“ (NN 22/2013). U nadopuni zakona spominje se i kontekst djece i mladih te se naglašava kako ih je unutar odgojno – obrazovnih institucija i neformalnim oblicima učenja potrebno „upoznati s vrijednostima, ulogom i značajem volontiranja, omogućiti im stjecanje iskustva volontiranja, te kroz građanski odgoj i obrazovanje razviti cjelovitu osposobljenost za volontiranje, društvenu solidarnost i aktivno građanstvo“ (NN 22/2013).

Ono što je važno napomenuti za aspekt Hrvatske jest dugogodišnja tradicija što je posebno bilo od velike važnosti tijekom prelaska iz postsocijalističkog društva te razmišljanju o ulozi individualac u društvu i zajednici. Ovi zakoni i naponi Vlade da se volonterski rad što bolje regulira i definira pridonosi njegovoj važnosti i utjecaju volonterskih aktivnosti na društvo. Posebnu važnost treba nadodati već spomenutom Zakonu o volonterstvu, ali drugom važnom dokumentu *Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva iz 2012.-2016. Godine*. Ta strategija propisuje i mjere koje su posebno važne za mlade jer se jasno propisuje kako je važno stavljati naglasak na volontiranje u formalnom i neformalnom obrazovanju te potrebu za angažman mladih unutar volonterskih aktivnosti koje im pridonose da postaju bolji građani, poboljšanju društva te aktivnog angažmana u civilnom društvu od što ranije dobi kako bi im to potencijalno postala navika: „ova Nacionalna strategija daje smjernice za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva“ (Vlada RH, 2012). Cilj strategije je da su svi građani, pa tako i mladi, ravnopravni u djelovanju za opće dobro i jednakih mogućnosti za sve (Vlada RH, 2012).

U toj nacionalnoj strategiji se nalazi i mjera 13. *Uvođenje odgojno – obrazovnih sadržaja usmjerenih stjecanju znanja, stavova i vrijednosti u vezi s volontiranjem u obrazovnom sustavu*, a trebala bi se provoditi kroz dvije aktivnosti. Prva aktivnost je „Podupirati organiziranje volonterskih programa koje provode OCD-i u obrazovnim institucijama“ (Vlada RH, 2012). Na taj način država stavlja naglasak kako je potrebno govoriti o volontiranju djeci i mladima od što ranije dobi u osnovnim i srednjim školama, sve s ciljem da im se približi volontiranje te što im ono može donijeti, npr. stjecanje novih znanja i vještina. Zatim druga mjera „Razviti sustave prepoznavanja i vrednovanja volontiranja učenika i studenata sukladno postojećoj pozitivnoj praksi u EU-u“ na način da obrazovne institucije osmisle i razviju način validacije volonterskog

rada učenicima i studentima, povećanjem broja učenika i studenata u sustavu volontera te provođenje evaluacije volontiranja na godišnjoj razini među već spomenutom populacijom (Vlada RH, 2012). Treba pohvaliti kako su ovi koraci uključeni u Nacionalnu strategiju, posebice kada uzmemo u obzir da se iz prijašnjih istraživanja vidi „da u odgojno- obrazovnom sustavu Republike Hrvatske nema strukturiranih volonterskih programa” (Forčić, 2007, prema Malogorski, 2019: 28). Odgojno – obrazovne ustanove imaju veliku moć jer su jedne od prvih koje djecu rane životne dobi potiču na djelovanje i razvoj i kao takve mogu imati veliku ulogu u promicanju i razvoju volonterskih organizacija. Ledić zaključuje kako posebnu pažnju „u donošenju mjera za unapređivanje volontiranja posebnu pažnju trebati posvetiti mladima“ upravo zbog negativnih stavova mlade populacije prema volonterskom radu (Ledić, 2001: 5). Ističe i preporuke za poboljšanje cijele situacije, a jednu od glavnih nosača promjena vidi upravo odgojno – obrazovne institucije: „poticati volontiranje kroz sustav odgoja i obrazovanja, osnažiti potporu države volontiranju“ (Ledić, 2001: 10) te je to jedan od razloga zašto su navedene mjere Nacionalne strategije važne za kontekst mladih i volontiranja.

Gledajući mjere i načine provedbe u teoriji, nacionalna strategija je dobro zamišljena te je pohvalno da se od rane dobi (učenike) uključuje u civilno društvo i upoznaje ih s aspektima koje im ono omogućava i pruža te ih spaja s lokalnom zajednicom.

Važno je napomenuti kako je priprema ovih dokumenata tekla kroz participativne procese u kojima su sudjelovali brojni akteri: „u njegovoj izradi zajednički aktivno sudjelovalo preko šezdeset osoba iz organizacija civilnog društva, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela državne uprave, akademske zajednice i poslovnog sektora, a svoj je doprinos njegovom konačnom sadržaju kroz javne rasprave dalo još preko tisuću osoba“ (Galović, 2011: 49).

5.2 VOLONTERSKI CENTRI

U Republici Hrvatskoj postoji Mreža volonterskih centara unutar koje mladi imaju prilike volontirati na mnogim mjestima u svim krajevima države. Tako se centri dijele na regionalne i lokalne centre. Regionalnih centara ima ukupno četiri: Volonterski centar Zagreb, Udruga „MI“ – Split – Volonterski centar Split, Udruga za razvoj civilnog društva SMART – Volonterski centar Rijeka te DKolektiv – Volonterski centar Osijek. „Glavna je svrha regionalnih volonterskih

centara promoviranje i razvoj volonterskih aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini, omogućujući edukaciju u području menadžmenta volontera, povezivanje potencijalnih volontera s prilikama za volontiranje“ (Šimunković, Forčić, Milinković, Kameno i Šehić Relić, 2019: 101). Što se tiče lokalnih centara za volontiranje na stranici Mreža volonterskih centara navedeno je njih trideset i jedan te se dijele na zapadnu, istočnu, središnju i južnu Hrvatsku (Mreža volonterskih centara, 2023). Volonterski centri trebali bi biti prilika za angažman i mobilizaciju mladih, obzirom da i udruge mladeži smatraju mobilizirajućima, ali istodobno su u zanemarivom broju uključeni u njihov rad, nedovoljan broj kluba doprinosi tome, a mladi taj nedostatak osjećaju vrlo izraženim (Ilišin, 2005, 127).

5.3 OBILJEŽJA VOLONTIRANJA U HRVATSKOJ

Do sada je provedeno nekoliko istraživanja o volontiranju u Hrvatskoj, a većinski obuhvaćaju kvantitativna istraživanja. Mladi u Hrvatskoj, posebice studenti, većinom nemaju iskustvo volontiranja (Gvozdanić, 2014: 176-177). Veliki broj istraživanja o volontiranju rade upravo volonterski centri, a jedno takvo napravljeno je i napravljeno 2001. godine na području Primorsko – goranske županije kojem je pristupilo 1550 ispitanika, od kojih je svega bilo 30 volontera (Ledić, 2001: 2). Ispitanici su uglavnom bili mlađe životne dobi, višeg stupnja obrazovanja od prosjeka te je njemu pristupio visoki postotak ispitanika ženskog spola (Ledić, 2001: 2). Ispitanici su bili više uključeni u neki oblik volonterskog rada u usporedbi s drugim istraživanjima, no učestalost je i dalje bila niska (Ledić, 2001, prema Zrinščak i dr., 2012: 30). Dokazano je i kako su mlađi ispitanici imali negativan stav o volontiranju te smatraju „da se osobno zadovoljstvo može postići angažiranjem u volonterskim aktivnostima, skeptičniji su prema kvaliteti volonterskog rada“ (Ledić, 2001: 4).

Isto istraživanje bilo je provedeno i pet godina kasnije, a tada i u još druge tri županije: Osječko – baranjska, Splitsko – dalmatinska županija i Grad Zagreb. I dalje se bilježio pozitivan pogled društva na volonterski rad, ali i dalje negativnije stavove mlađih ispitanika (do 20 godina) o volontiranju (Ledić, 2007, prema Zrinščak i dr., 2012: 30). Istraživanje mišljenja javnosti o nevladinim institucijama iz 2005. godine pokazalo je svega oko 10% građana volontiralo unazad proteklih 12 mjeseci, dok je samo 3,8% građana volontiralo kontinuirano, odnosno jednom mjesečno ili češće (Franc i suradnici, 2006, prema Zrinščak i dr., 2012: 30) te se prema tome

može zaključiti kako mali broj građana volontira. Iako je spomenuto kako je tada volontiranje bilo popularnije među muškarcima, to se više odnosilo na kratkoročne aktivnosti te je zanimljivo kako su zapravo žene generalno, ne samo na području Hrvatske, sklonije volontiranju posebni kada je riječ o dugotrajnom i kontinuiranom volonterskom radu, dok su i muškarci generalno skloniji i dalje kratkoročnom volontiranju (Fletcher i Major, 2004, prema Geiser, Okun i Grano, 2014: 7). Udruga za razvoj civilnog društva SMART – Volonterski centar Rijeka proveo je istraživanja o stavovima o volontiranju kod građana 2001. i 2006. godine. U istraživanju iz 2001. godine pristupilo ukupno 1550 ispitanika od čega 32 volontera („5 studenata, 20 srednjoškolaca iz četvrtih razreda srednje škole, 7 zaposlenih osoba, od čega 5 članova Savjeta za razvoj volonterstva Primorsko-goranske županije“) te u ispitivanju iz 2006. godine 500 ispitanika, podjednaki broj žena i muškaraca (Forčić, 2007: 24). U oba istraživanja analiza podataka dokazala je da ispitanici imaju pozitivna mišljenja o volontiranju i o volonterima. Nadalje, ispitanici su istaknuli da se upravo putem volontiranja mogu upoznati novi i zanimljivi ljudi te da volonteri „mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice“ (Forčić, 2007: 34). Ono što je zanimljivo istaknuti jest kako je i u istraživanju iz 2006. godine pratila dobna struktura te su utvrđene razlike između mlađih i starijih ispitanika. Prema podacima, osobe mlađe od 30 godine se značajno manje slažu s tvrdnjom da volontirati mogu uglavnom samo oni s dobrim financijskim stanje, dok su se osobe od 61 godine slagale s tom tvrdnjom (Forčić, 2007: 34).

Prema gore spomenutim istraživanjima spomenuto je kako su muškarci generalno skloniji kratkoročnom volontiranju, dok su žene sklonije dugoročnom volontiranju i imaju pozitivan stav prema njemu što dokazuju i rezultati istraživanja koje je napravio Volonterski centar u Rijeci te naveo kako žene, u odnosu na muškarce, imaju pozitivniji stav prema volontiranju. „Rezultati dobiveni istraživanjem 2006. pokazuju da su žene značajno uvjerenije od muškaraca da su volonteri zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju, da je volontiranje dobar način provođenja slobodnoga vremena, da se volontiranjem mogu upoznati zanimljivi ljudi, da je volontiranju potrebno dati više pozornosti te da se volonterima može povjeriti ozbiljan posao“ (Forčić, 2007: 37). U istraživanju se navede i koje su to ključne prepreke koje ljude odbijaju od volontiranja. Prema riječima ispitanika to su upravo loša promocija u obiteljima i okruženju, iskorištavanje volonterskog rada i bolje poticajne mjere od strane države (Forčić, 2007: 51). Spomenuta je i važnost edukacije i upoznavanja javnosti o prednostima i mogućnostima volontiranja. „U odnosu na 2001., kada se kao ključna prepreka volontiranju isticala negativna

opća situacija u Hrvatskoj, rezultati iz 2006. su više orijentirani na bolju organizaciju volontiranja, na što se može lakše utjecati i lakše mijenjati, pa se time i olakšava osmišljavanje mehanizama za unaprjeđenje volontiranja“ (Forčić, 2007: 51).

Najrecentnije kvantitativno istraživanje koje se odnosi na ispitivanje volontiranja i vrijednosti mladih iz 2023. godine koje su proveli Tonković, Marčelić i Krolo, dolazi do spoznaje kako mladi najviše volontiraju sa željom „za stjecanjem novih iskustava i perspektiva kroz pomaganje drugima, dok je na drugom mjestu potreba za bijegom od vlastitih problema i negativnih emocija, kao i želja za osobnim razvojem“ (Tonković i dr., 2023: 13). U istraživanju se navode i najčešće prepreke koje mlade sprječavaju da volontiraju, a to su „ponajprije nedostatak slobodnog vremena 61,1 %, problem učenicima je nedostatak prijevoza 30,1 % i nedostatak volonterskih programa u njihovoj neposrednoj okolini 16,4 % (Tonković i dr., 2023: 14-15) te se iz toga vidimo potrebu za volonterskim aktivnostima unutar lokalne zajednice te samih srednjih škola, odnosno obrazovnih institucija.

5.4 VOLONTIRANJE I MLADI

U prethodnom poglavlju spomenuto je koliko je važno uvrstiti volontiranje ili barem svijest o volontiranju od što ranije dobi, posebice u odgojno – obrazovnim ustanovama. Postoje primjeri u kojima je jasno vidljivo kako je i hrvatsko školstvo uključeno u volontiranje te je ono i dio školskih kurikulumata. Najčešći primjeri vidljivi su u područjima zdravstvenog i/ili građanskog odgoja sve s ciljem promicanja aktivnog građanstva te osobnog rasta i razvoja. Volonterske akcije su naravno prilagođene dobi i mogućnostima učenika te često uključuju vršnjačko pomaganje (savladavanje gradiva), akcije čišćenja, brigu o životinjama te osobama starije životne dobi i osoba s poteškoćama. Kao dobar primjer u istraživanjima u Hrvatskoj, često se navodi Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar, koja je u lokalnoj zajednici prepoznata kao inicijator brojnih događanja koja potiču građanski odgoj i obrazovanje. Škola aktivno od 2015. godine sudjeluje u educiranju svojih učenika te provodi volonterske aktivnosti. Programima škole priključilo se gotovo polovina učenika (45%), a sami učenici su istaknuli kako su imali priliku razviti kreativni pristup, suradnju i komunikacijske vještine te su se nakon svega osjećali ponosno što su dio same akcije, ali i dio aktivne školske zajednice. U istraživanju je i spomenuto kako je zabilježeno sve manje slučajeva nasilja i disciplinarnih mjera te kako se vjeruje da je tome

pridonijela mogućnost sudjelovanja u brojim aktivnostima i programima koje je škola provodila (Malogorski, 2019: 29 – 31).

U ovom primjeru možemo vidjeti kako je pružanje volonterskih mogućnosti djeci pomoglo pri razvijanju razvoju socijalnih vještina i unaprjeđenju vještina. Ono što svakako treba istaknuti su i drugi učinci koje volontiranje može ostaviti na djecu kao što su razvijanje odgovornosti, zdrav odnos prema radu, razvoj empatije i potreba drugih, razumijevanje društvenog stanja te promoviranje socijalne pravednosti. Uz to, ne smijemo zaboraviti da volontiranje kod djece djeluje i na samopouzdanje i osjećaj vlastite važnosti što je u današnjem svijetu gdje su od rane dobi izloženi brojim vanjskim čimbenicima vrlo važno za razvoj djeteta kako se ne bi na negativan način uspoređivalo s drugima. Rana mladost se smatra životnom dobi koja je demografski gusta: „vrijeme kada se čine višestruki prijelazi, kao što su napuštanje obrazovanja, početak rada, odlazak dom, uspostavljanje veza i stvaranje obitelji“ (Oesterle, 2004, prema Gray, Khoo i Reimondos, 2012: 376). Mladi sve više vremena provode upravo na društvenim mrežama i medijima generalno, zaokupljeni su izlascima i društvom, a istovremeno im je sve više dosadno te imaju manjak ambicija. Je li razlog manjka ambicija ili nedostatak lokalnih nevladinih organizacija rezultat niske zainteresiranosti za volonterski rad u lokalnim zajednicama nije poznato. Mladi su svjesni „svojeg nesadržajnog vremena i prihvaćaju situacija kao takvu kakva jest bez ambicije za promjenom“ (Miliša, 2008, prema Đuksi, 2021: 7). Zbog svih nabrojanih nazovimo ih smetnji i prepreka s kojima se mlade osobe i adolescenti susreću važno ih je što prije upoznati s benefitima volonterskog rada. Svima je poznato da na mladima svijet ostaje te je upravo i ovaj podatak jedan od razloga zašto je važno mlade pri svega uputiti i ponuditi im način na koji se mogu uključiti u rad i boljitak lokalne zajednice. Koliko je volontiranje u školama bitno istaknule su i autorice publikacije *Generacija za V – Zašto i kako organizirati volonterski program u školi?* : „uključivanje volonterske aktivnosti izvrstan je način da djeca i mladi budu produktivni i aktivni članovi zajednice tijekom svog odrastanja u aktivnostima primjerenima njihovoj dobi, tjelesnom i moralnom stupnju razvoja i vještinama koje ne predstavljaju rizik za njihovo zdravlje, razvoj i uspjeh u izvršavanju školskih obveza“ (Šimunković i dr., 2019: 12). Ova recentna publikacija napisana na nešto više od sto stranica govori o važnosti volontiranja kod djece, ističe brojne pozitivne primjere te je idealna za sve prosvjetare koji žele krenuti s volonterskim aktivnosti unutar svojih škola, a ne znaju kako niti na koji način.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja jest pronaći sudionike istraživanja koji volontiraju te ispitati koja je njihova motivacija za volontiranje, kakva iskustva očekuju od volontiranja, koji su doprinosi volontiranja na društvo, provjeriti kako njihova okolina reagira na njihovo volontiranje te postaviti okvir za buduća istraživanja o motivaciji volontiranja kod mlađe populacije. Stoga se kao dva osnovna istraživačka pitanja nameću: koji motivi mlade potiču na volontiranje, i koje koristi mladi ističu pri volontiranju.

Pristup istraživanju je kvalitativan i temelji se na fokus grupi. Ova je metoda odabrana jer najbolje odgovara istraživačkom pitanju, kojima se želi dublje razumjeti motivacija i iskustvo volontiranja kod mladih. Ova metoda bazira se na međusobnoj interakciji i diskusiji među ispitanicima te za cilj ima „potaknuti dubinsku diskusiju kojom će se istražiti vrijednosti ili stavovi ispitanika prema nekom problemu ili temi, odnosno razumjeti i objasniti značenja, vjerovanja i kulturu koja utječe na osjećaje, stavove i ponašanja individua“ (Skoko i Benković, 2009: 217). Jedan od razloga zbog kojih je odabrana metoda prikladna jest i ta da se radi o ispitanicima koji su mladi ljudi te polazimo od pretpostavke kako se lakše dijele mišljenja i stavove u grupi, posebice u grupi koja je sačinjena od vršnjaka. Također, fokus grupe nam omogućavaju dinamičniju atmosferu te mogućnost dvosmjerne komunikacije, što ne bi bio slučaj kod individualnih metoda kao što je intervju. One nam pružaju da objasnimo stavove prema određenoj temi ili pitanju i motive ljude (Skoko i Benković, 2009: 217).

TEZE

S obzirom na istraživanja pokušavamo dobiti podatke o stavovima i motivima volontera, a poglavito kod mladih na kojima je fokus ovoga istraživanja. Stoga je prva teza na koju kvantitativno istraživanje pokušava dati odgovor jest mladi se odlučuju volontirati radi upoznavanja novih ljudi te druga teza okolina u kojoj se mladi nalaze ima negativne stavove o volonterskom radu.

UZORAK I POPULACIJA

Odabran je neprobabilistički uzorak, riječ je o dobrovoljnom namjernom uzorku te je odabran jer postoji veća vjerojatno da će ispitanici pristati na istraživanje budući da imaju osobni interes za

sudjelovanje (Zenzerović, 2004, Mihaljević, 2022: 15-16). Sudionicima je upućen poziv preko Volonterskih centara te volonterskih udruga uz uvjet da su volonteri. Populacija istraživanja su mladi volonteri od 18 do 30 godina. Instrument koji se koristio prilikom istraživanja su pitanja i odgovori iz fokus grupe te autorica koja interpretira dobivene rezultate.

SUDIONICI ISTRAŽIVANJA

U ispitivanju je sudjelovalo ukupno sedmero mladih osoba, od toga troje muškaraca i četiri žene. Prosječna životna dob ispitanika iznosi 23 godine. Svi ispitanici su visokoobrazovani, dvoje ispitanika je zaposleno sa završenim fakultetskim obrazovanjem, dok su ostali ispitanici studenti. Ispitanici su uglavnom dolazili s područja grada Zagreba, ukupno troje, zatim dvoje iz grada Osijeka te po jedan ispitanik iz grada Rijeke i Splita. Obzirom da su ispitanici bili većinom studenti, nije iznenađujuće kako su upravo studentske organizacije najzastupljenije unutar kojih volontiraju. Tako su se na popisu našle Ekonomska klinika (studentska udruga Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), zatim Erasmus Student Network (ESN), Centar za mlade grada Zagreba, Zelena akcija, Klub studenata Fakulteta političkih znanosti (studentska udruga pri Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu), Međunarodni institut za restauriranje povijesnih i umjetničkih djela (hrvatska grupa).

POSTUPAK

Održane su dvije fokus grupe, od kojih jedna uživo u srpnju te druga online u kolovozu. Obje fokus grupe su bile snimane. Prvoj fokus grupi pristupilo je troje ispitanika, od čega jedan muškarac i dvije žene, dok je drugoj fokus grupi pristupilo četvero ispitanika, od čega po dvije žene i dva muškarca. Razloga održavanja dvije fokus grupe jest mali odaziv volontera koji se pridružio istraživanju. Zamolba o sudjelovanju poslana je volonterskim centrima te udrugama koje su poziv prosljeđivale svojim članovima. Ukupno je postavljeno petnaest pitanja koja su bila podijeljena u četiri cjeline: opće iskustvo volontiranja, motivacija, učinci volontiranja te mladi i volontiranje. Sudjelovanje u fokus grupama je bilo dobrovoljno, a ispitanici su bili upoznati sa svrhom istraživanja, provedeno uz poštivanje etičkog kodeksa istraživanja u društvenim znanostima. Uz poštivanje načelo provjerljivosti podataka, u prikazu rezultata štitit će se identitet sudionika te će pojedini iskazi biti prikazani kodnim imenima S1 – S7.

OGRANIČENJA

Obzirom da je istraživanju pristupio mali broj volontera koji su bili voljni podijeliti svoje mišljenje i stavove, valja napomenuti kako će i zaključivanja biti ograničena jer nisu reprezentativna.

VODIČ ZA FOKUS GRUPE

Navedeno je kako je ukupno postavljeno petnaest pitanja unutar četiri cjeline. Pitanja su redom u prvoj cjelini koja se odnosila na opće iskustvo volontiranja glasila: Što za vas znači volontirati?, Nazivate li sebe volonterom?, Koliko dugo već volontirate? Je li to kratkoročno ili dugoročno volontiranje?, U kojoj organizaciji volontirate (čime se bave te organizacije)? Volontirate li uvijek u istoj/istim organizacijama?.

Zatim druga cjelina u kojoj su grupirana pitanja koja se odnose na motivaciju: glasi Možete li se prisjetiti kada ste se prvi puta odlučili volontirati, kada je to bilo i što vas je potaklo?, Kako biste opisali vaše prvo volontersko iskustvo? Kako je to izgledao? Kako ste se osjećali?, 12. Kako biste opisali vaše prvo iskustvo volontiranja? Kako je to izgledalo? Kako ste se osjećali?, Jeste li imali neku posebnu motivaciju za volontiranje ili volontiranje baš u toj organizaciji? te Što vas i dalje potiče da volontirate (ukoliko planirate i dalje nastaviti volontirati)?.

Nakon toga dolazi kategorija učinci volontiranja: Mislite li da je važno volontirati te objasnite zašto ili zašto ne, Smatrate li da volontiranje doprinosi razvoju društva i na koji način?, Što vi osobno dobivate od volontiranja, koje benefite prepoznajete.

Posljednja grupa pitanja vezana je uz mlade i volontiranje: Zašto mislite da mladi danas ne volontiraju?, Zašto bi se mladi trebali odlučiti na volontiranje? Što bi ih moglo potaknuti?, Kako na volontiranje gledaju vaši vršnjaci?, Kako na volontiranje gledaju vaši prijatelji i obitelj?.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

U ovom poglavlju predstaviti će se rezultati istraživanja koji su usmjereni na razumijevanje motiva koji pokreću sudjelovanje mladih u volonterskim aktivnostima. Podatci prikupljeni iz odgovora u fokus grupama analizirani su kako bi se otkrili temeljni čimbenici koji doprinose motivaciji za volontiranje među mladima.

ZNAČENJE VOLONTIRANJA

U sklopu identificirana volontiranja ispitanicima je bilo postavljeno nekoliko pitanja. Treba napomenuti kako je baš ova prva cjelina bila ta s kojom su se ispitanici najviše mučili tijekom odgovaranja, kao da su se bojali je li njihov odgovor točan ili netočan, jesu li sve ispravo rekli i definirali te nisu bili toliko slobodni pričati. Odgovori su bili dosta šturi i strukturirani bez davanja osobno pečata. Moguće da je jedan razlog tome jer su pitanja bila definirana upravo kao da se očekuje odgovor koji će biti strukturiran kao definicija ili su ispitanici očekivali da se na taj način odgovori, također možda im je i trebalo vremena da probiju led te se opuste jedni pred drugima. Prvo pitanje glasi *Što za vas znači volontirati?* te su odgovori na ovo pitanje bili poprilično slični, gotovo i jednaki i uz to se podudaraju se s definicijama koje pronalazimo u literaturi kada pokušavamo definirati volonterske aktivnosti. Ispitanici su najčešće odgovarali kako za njih volontiranje znači nesebično pomaganje i izdvajanje vremena za druge, a da pritom ne dobivamo ništa zauzvat. Riječ zajednica se također dosta spominjala te je bila ključna u definiranju volontiranja kod ispitanika S2: „izdvajanje vremena za pomoć zajednici, pomoć društvu i zajednici, pomagati drugima, dati svoje vrijeme i znanja za dobrobit zajednice i drugih ljudi“. Zanimljivo je kako su samo dvije osobe pri definiranju volontiranja spomenule kako je to prilika u kojoj i mi sami možemo ponešto i naučiti, (S4) „ne želim reći da se nešto mora nužno naučiti dok volontiraš, ali mislim da je to samo bonus koji je neprocjenjiv aspekt kod volontiranja“ dok su svi drugi taj aspekt kod definiranja volontiranja potpuno izostavili. Uz to, neki ispitanici su spominjali i vlastiti užitak, gušt i ljubav kao ključne riječi ili osjećaje koji su njima bili bitni prilikom definiranja volontiranja. Ovakvi odgovori ne iznenađuju previše obzirom da intrinzična motivacija ima veliku ulogu upravo kod motivacije za volontiranjem, koja je iz ovih odgovora definitivno vidljiva te ima veliki utjecaj na volontere. Važno je i istaknuti kako su sami ispitanici došli do zaključka da je volontiranje dobrovoljno i da ih nitko ne tjera na to, već kao što je spomenuto rade to zbog svog vlastitog zadovoljstva. Jedan ispitanik je istakano kako je volontiranje svijet za sebe, a pod time je mislio kako mu se percepcija volontiranja promijenila upravo kada je ušao u taj svijet i krenuo volontirati: (S1) „Ja sam imao istu percepciju volontiranja dok se nisam učlanio u ESN, uvijek mi je to bilo nešto manje, nestrukturirano i nešto manje ozbiljno. Kada sam ušao u ovu udrugu shvatio sam da je to svijet za sebe, da može biti puno više.“ Kod definiranja volontiranja, na površinu su izlazile i riječi koje se tiču i razloga za volontiranjem te se navode većinom osobni razlozi i motivacije kao što su vlastiti užitak i osobno zadovoljstvo, a to su i neki od glavnih pojmova koji se vežu uz

volontiranje i rad generalno te se može reći kako je ovdje riječ o intrinzičnim motivima čije su „vrijednosti glavni izvor unutrašnjega zadovoljstva“ (Miliša, 2008: 101).

Osim toga navode se i riječi dobrovoljno i doprinos zajednici, a upravo tako i Miliša vidi volontiranje te ga definira ga neprofitnu aktivnost kojom pojedinac doprinosi zajednici i društvu (Miliša, 2008: 95).

IDENTITET

S ciljem identificiranja sudionika i utvrđivanja smatraju li sebe volonterima i gledaju na svoju (društvenu) ulogu postavljeno je pitanje *Nazivate li sebe volonterom?*. Svi ispitanici su se jednoglasno složili i zaključili kako bi oni sami sebe nazvali volonterima S5: „po definiciji volontiranja svakako da, ali to što radimo nekad djeluje više kao posao za koji nisi plaćen nego kao volontiranje. Ljudi volontiranje nekako smatraju rad u pučkoj kuhinji i spašavanje životinja“. Jedna ispitanica je spomenula nešto što je dosta zanimljivo, a to je da „svatko može biti volonter jer postoje različiti oblici volontiranja, osoba može sa svojom ulicom odlučiti počistiti ulicu ili osoba koja sudjeluje na nekim predavanjima, postoji širok rang svi mogu biti“ (S1). Nakon tog odgovora unutar grupe uslijedila su slaganja s ovom tvrdnjom, svi ostali su se apsolutno složili da svatko može biti volonter upravo zbog toga širokog ranga koje mogućnosti volontiranja pružaju.

PRVI DOTICAJI I ISKUSTVA S VOLONTIRANJEM

Nakon ovoga uslijedila su pitanja koja su se ticala prvih iskustava volontiranja, kada je to bilo, u kojim organizacijama i kako su se prilikom toga osjećali. Također se i kategorizirao volonterski rad. U teorijskom dijelu spomenuto je kako se trajanje aktivnosti dijeli u dvoje glave kategorije kratkoročno i dugoročno (Begović, 2006: 6) pa je prema tome i bilo postavljeno pitanje *Koliko dugo već volontirate? Je li to kratkoročno ili dugoročno/kontinuirano (npr. tijekom cijele godine)?*. Gotovo većinski odgovor je bio da ispitanici volontiraju kontinuirano tijekom cijele godine, osim jedne ispitanice koja to radi kratkoročno, odnosno po potrebi organizacije. Ispitanici ne samo ne da volontiraju kontinuirano, već su u tome duži niz godina, a vidljiv je i uzorak da su prvo krenuli upravo s kratkoročnim volontiranjem koje nije bilo kontinuirano, ali je onda s godina preraslo u dugoročno. „Volontiran kontinuirano od 2021. godine, prije toga imao sam iskustva povremenog volontiranja“ (S4), „volontiram kontinuirano već 6 godina, ovisno o vlastitom ritmu, prije četiri godine je bilo nekonzistentno po par dana, progresivno kako mi se sve

više sviđalo povećalo se i moje vrijeme volontiranja što me je dovelo do toga da danas kontinuirano volontiram“ (S6). Nakon toga ispitanici su se pokušali prisjetiti upravo na njihovog prvog volonterskog iskustva, pitanje glasi *Možete li se prisjetiti kada ste se prvi puta odlučili volontirati, kada je to bilo i što vas je potaklo?*. Kada je riječ o početku volontiranja, svi ispitanici su bili složni i rekli kako su s volontiranjem započeli pri početku fakultetskog obrazovanja, iako su neki i početke imali tijekom srednje škole, no taj oblik volonterske aktivnosti je bio vrlo kratkotrajan, ali su i u tom periodu počeli razmišljati o tome kako bi se voljeli uključiti u neke volonterske aktivnosti samo nisu znali gdje i kako početi. Glavni razlozi volontiranja opet su povezani s intrinzičnom motivacijom, željom za promjenom, upoznavanje drugih ljudi i novim životnim iskustvima. Svi ovi motivi mogu se nazvati i kao želja da se mladi ljudi uklupe u društvo i zajednicu koja ih okružuje, pogotovo u periodu kada započinju novo poglavlje života, kreću na fakultet gdje ne znaju nikoga te se možda i sele u novi grad zbog toga. Ovakve podatke potvrđuje i literatura te se kao najčešći motivi volontiranja navode učenje novih stvari, upoznavanje novih ljudi, napraviti nešto korisno za zajednicu, ispunjavanje vremena i osjećaj korisnosti (Begović, 2006: 10). Upravo iz tog razloga nije začuđujuće da su se svi ispitanici odlučili krenuti s volontiranjem u tom životnom periodu. Takvo iskustvo i svoj početak volontiranja istaknula je u volonterka Kluba studenata FPZG-a, S2: „Počela sam volontirati tako što sam došla na par kava u klub te mi je prijatelj rekao da uvijek traže par volontera te sam otišla na sastanak jer me zanimala mala zajednica na faksu. Uvijek sam mislila da je na faksu previše ljudi da bi se stvorili prijatelji. Lagano sam ušla u to i bilo mi je drago što su svi ljudi bili otvoreni tako da mi je bilo lakše se uključiti u rad kluba i početi raditi nešto korisno“. Bitan faktor pri prvim volonterskim iskustvima za neke od ispitanika igrale su osobe u njihovoj okolini, prije svega obitelj, prijatelji i nastavno osoblje u srednjim školama koji su ih potakli na volontiranje ili im barem bili prve osobe od kojih su mogli saznati više informacija o volontiranju, kako i gdje započeti svoj volonterski put. U idućem primjeru možemo vidjeti kako je obitelj imala utjecaj na prve volonterske korake, S1: „Prvo volontersko iskustvo kojeg se mogu sjetiti bilo je u srednjoj školi kada sam volontirao u lokalnom pansionu za ljubimce, pse. To vodi moja teta pa sam znao da joj treba desna ruka, ali s druge strane oduvijek obožavam životinje i odgovaralo mi je da budem u tom okruženju“. Spomenuto je koliko je važno mlade u što ranijoj dobi izložiti volonterskim organizacijama i upoznati ih s mogućnostima unutar školskog kurikulumu. Upravo je takav slučaj potaknuo volontera Centra za mlade na njegovo prvo

volontersko iskustvo, S4: „Bio sam treći ili četvrti razred srednje škole i moja razrednica je bila aktivni volonter u volonterskom centru Osijek te je tijekom sata razrednika i na hrvatskom jeziku često pričala o volontiranju i pogodnostima volontiranja i to me je inspiriralo da istražim prilike koje nudi volonterski centar Osijek“. Kod ispitanice koje se bavila restauriranjem, početak volontiranja i pozadinska priča je ipak malo drugačija. Na nju nije utjecalo nitko od osoba iz njene okoline, već ljubav prema rodnom gradu i želji da ga ponovno vidi onakvoga kakvog poznaje. Njezin motivator bio je potres koji je zadesio grad Zagreb, S6: „potaknuta potresom...znala sam da imam neka znanja koja mogu pomoći gdje baš ne može svatko, a s druge strane volim Zagreb i bilo mi je žao što je tako stradao“. Još jedan primjer kako i određene nepogode mogu zapravo biti motivator dolazi i od članice ESN-a Split koja kaže kako se udruzi priključili upravo 2020. godine u vrijeme COVID-a 19, S5: „tada nije bilo interakcije s drugima, a tek sam započela faks te sam osjećala potrebu angažirati se koliko je to tada bilo moguće“.

Nakon što su se prisjetili razloga zašto su i kako počeli volontirati, popratno pitanje odnosilo se na emocije i kako su se oni osjećali u tom trenutku te je glasilo *Kako biste opisali vaše prvo volontersko iskustvo? Kako je to izgledao? Kako ste se osjećali?*. Kada je riječ o osjećajima, ispitanica je bilo malo teže prisjećati se toga, ali većinom ističu kako su se osjećali uzbuđeno ili im je iskustvo djelovalo neobično. „Prvi puta sam volontirao na akciji sakupljanja krvi u Osijeku, bilo mi je neobično vidjeti da se ljudi samo tako pojave, požele raditi dobre stvari i nastaviti se družiti nakon toga. (S4)“ Ono što je volonterima bilo bitno prilikom prvog iskustva volontiranja jest da je sama atmosfera bila opuštena te da su ljudi koji su već dulje vrijeme u organizaciji prema njima bili otvoreni i topli, S2: „Bila sam uzbuđena iako sam bila u nepoznatom. Meni je bio važan početni osjećaj uključenosti na mjestu gdje sam znala da ću provesti idućih 5,6 godina studiranja. U jednu ruku sam htjela steći prijatelje, a u drugu ruku htjela sam se osjećati da radim nešto korisno na faksu“. Ono što su volonteri istaknuli jest da su ljudi u volonterskim udrugama uvijek dobronamjerni, radno prihvaćaju nove ljude te se je lako povezati s ljudima.

Iduće pitanje *Jeste li imali neku posebnu motivaciju za volontiranje ili volontiranje baš u toj organizaciji?*, odnosilo se konkretno na motivaciju ispitanih volontera, točnije ukoliko s bili nečime ili nekime posebno motivirani da krenu s volontiranjem, a posebice u organizaciji u kojoj volontiraju. Određeni ispitanici motivaciju su pronašli u drugim ljudima, kao što su njihovi prijatelji prije svega, koji su već volontirali i svojim pričama ih poticali da se i oni odluče na taj

korak. U slučaju volontera Centra za mlade, osoba je također utjecala na njegovu motivaciju za volontiranjem, ali su oboje htjeli zajedno krenuti, S4: „jedna cura koja je bila moje ekipe u srednjoj bila je dosta nastrojena da krene volontirati, sami sebe gurali i htjeli izaći iz komfor zone“. Većina se složila kako dijeli osjećaj da žele nečemu pridonijeti te je neke od njih određeni događaj potaknuo da krenu volontirati. Volonterka koja je volontirala nakon potresa u Zagrebu i u početku se bavila unosom podataka koje su kasnije koristili arhitekti, također je istaknula kako je imala i ekstrinzičnu motivaciju, kako ju ona naziva „možda je to malo sebično, ali na ovaj način sam napokon imala priliku to što učim na faksu, makar na takav način primijenit u djelo“.

VOLONTERSKE ORGANIZACIJE

Iduće pitanje odnosilo se na organizacije u kojima volontiraju. Pitanje je glasilo *U kojoj organizaciji volontirate (čime se bave te organizacije)? Volontirate li uvijek u istoj/istim organizacijama?*. Na ovo pitanje odgovori su naravno bili drugačiji iako bismo organizacije mogli svrstati u nekoliko istih kategorija. Tako na primjer Zelena akcija i Klub studenata Fakulteta političkih znanosti obje imaju aktivističke oznake. „U aktivističkoj sam grupi gdje većinom radimo na organizaciji događaja ili protesta. To su akcije i postoji različiti spektar akcija. Pratimo što se događa i onda djelujemo po tom principu“ (S3), dok studentica koja volontira u klub studenata kaže „klub se bavi raznim stvarima. Od organizacije radionica, tribina i predavanja o relevantnim društvenim temama, surađivanje s ostalim udrugama na faks, održavanje zabavnog sadržaja, humanitarne akcije do partija za rođendan koji također budu humanitarni“ (S2). U istraživanju su spomenute i dvije studentske udruge Ekonomska klinika, S7: „za cilj imamo pomoći lokalnoj zajednici znanjem kojim smo stekli na fakultetu“ te Erasmus Student Network koja je organizacija međunarodnog karaktera te djeluje i na lokalnoj razini, sve s ciljem pomaganja internacionalnim studentima koji će doći u Hrvatsku te lokalnim studentima koji su zainteresirani za studiranje, razmjenu ili stručno usavršavanje u inozemstvu. Dvoje ispitanika članovi su Erasmus studentske mreže, no jedan ispitanik član je zagrebačke sekcije, dok je druga članica splitske sekcije. Volonterska ESN-a Split također je istaknula kako se vode motom „studenti pomažu studentima“ te kako osim potpore dolaznim i lokalnim studentima, organiziraju i događaje kako bi se dolazni studenti osjećali što ugodnije i dobrodošlo. Centar za mlade grada Zagreba organizacija je koja je osnova s ciljem pružanja mjesta za provedbu različitih aktivnosti upravo za mlade od 15 do 29 godina, „bavimo se stvarno svime i svatko si

može pronaći neku aktivnost koja ga zanima, od obrazovanja, savjeta o zapošljavanju, mobilnosti, volontiranja, kulture i nadalje“ (S4). Posljednja organizacija koja je spomenuta od strane sudionika jest Međunarodni institut za restauriranje povijesnih i umjetničkih djela. Volonterka (S6) je izjavila kako se ona konkretno unutar organizacija u početku počela baviti unošenjem baze podataka, a kasnije je pronašla „nišu gdje mogu dati doprinos znanstvenoj zajednici, ali istovremeno istraživanje koje je krenulo iz unošenja baze podataka“. Unutar organizacije je mogla dobiti konkretno znanje unutar njene struke te se bavi kako joj i naziv kaže restauracijom. Ova sudionica zajedno s volonterom Ekonomske klinike jedini su koji volontiraju u organizacija koja je povezana s njihovom strukom i u kojoj mogu dobiti znanja koja će im biti potrebna za sektor rada. Ovakav podatak da mladi krenu volontirati kako si stekli određena znanja i vještine nije stran jer upravo je do povećanja volonterskog angažmana došlo 2014. godine (Žapčić, 2014, prema Kovačić, 2014: 54), a Kovačić govori „da je do povećanja volontiranja došlo zbog visoke stope nezaposlenosti mladih koji volontiranjem žele steći dodatna znanja i vještine kako bi bili konkurentniji na tržištu rada (Kovačić, 2014: 54).

Nakon općih pitanja o iskustvu volontiranja i organizacijama u kojima volontiraju, sudionicima su postavljena pitanja iz drugog bloka koja su se odnosila na motivaciju te je taj blok sadržavao ukupno četiri pitanja. U ovom bloku sudionici su bili najotvoreniji po pitanju odgovaranja na pitanja te su opširnim odgovorima dijelili svoja iskustva i mišljenja o njihovoj motivaciji za volontiranjem, što bi mogli biti motivatori drugim ljudima te su se i prisjetili svog prvog volonterskog iskustva.

MOTIVACIJA ZA VOLONTIRANJE

Pitanje *Što vas i dalje potiče da volontirate (ukoliko planirate i dalje nastaviti volontirati)?* bilo je posljednje u bloku pitanja koja su se odnosila na motivaciju. Jednoznačno odgovor svih ispitanika koji se ponavljao bio je – ljudi! Ljudi koji volontiraju u istim organizacijama su njihov najveći poticaj da i dalje nastave volontirati, stekli su ne samo poznanstva nego i prijateljstva unutar volonterskih organizacija te osjećaj zajednice i da negdje pripadaju. Također navodi se i prilika za učenjem S3: „iskustvo koje mogu dobiti, a još nisam stigao, želja za učenjem i stjecanje znanja, mogućnost napretka, prije svega osobnog napretka“. Njihov rada je isto toliko važan za nastavak volontiranja. Ističe se kako su upravo rezultati jedni od bitnih poticaja: „rezultat volontiranja, ne samo mene nego cijele udruge kada vidim da radimo promjenu i da ljudima to

znači“. Jedna od ispitanica nadovezala se kako ne samo da planira nastaviti volontirati u udruzi u kojoj već sada volontira, već ima aspiracije volontirati i u drugoj organizaciji te kako to već želi duže vrijeme. „Želim volontirati u domu za nezbrinutu djecu, nadam se da ću to realizirati jer mi je to baš ciljana motivacija već duže vrijeme“- nadodala je S4 i kako je trenutno jedino što ju sprječava udaljenost spomenutih domova koji se često nalaze van grada. Motivacija za volontiranje u domu za nezbrinutu djecu došla je upravo iz studijskog posjeta koji je bio iniciran od strane njezine profesorice na fakultetu. Ovaj primjer još jednom dokazuje koliko je važno da se u odgojno – obrazovnim institucijama promovira volontiranje te se daju prilike za volonterske aktivnosti.

PERCEPCIJA O UČINKU VOLONTIRANJA

Treća cjelina odnosila se na učinke volontiranja, kako na pojedince koji volontiraju tako i na cjelokupno zajednicu. Unutar ovog bloka bilo je postavljeno ukupno tri pitanja te je na prvo pitanje *Mislite li da je važno volontirati te objasnite zašto ili zašto ne* dati podosta šturi odgovori u usporedbi s prethodnim blokom gdje su ispitanici opisivali svoja iskustva. Jednoglasno su se opet složili kako je važno volontirati, a najviše zbog doprinosa i vraćanja zajednici te naglasili kako nema svatko taj poriv i da je bolje ne upuštati se u to ako ge ne osjećamo. Drugi su se fokusirali na to kako se volonteri osjećaju kada volontiraju, objašnjavajući kako nakon toga imaju osjećaj osobnog zadovoljstva te kako je volontiranje važno za stjecanje novih iskustva i perspektiva koje se možda ne mogu steći osim ako se ne volontira ,S7: „važno je jer dobiješ drugu perspektivu koju ne bi mogao steći o životu i ljudima, makar to volontiranje bilo sat ili dva sata tjedno“. Nadodaju kako volontiranje utječe na osobni razvoj,S5 : „volontiranje je imalo veliki utjecaj na mene i moj osobni razvoj, počeo sam razmišljati o drugim perspektivama“. Iako je u pitanju bila postavljena mogućnost da se izjasne zašto možda nije važno volontirati, samo se jedan ispitanik osvrnuo na to rekavši kako nekima to može biti veliki teret te oduzima previše vremena, S6: „volontiranje se može odraziti negativno ako si to postavljaju kao veliki teret i obvezu u smislu trošenja vremena te fizičke i mentalne iscrpljenosti“. Uzevši u obzir da ispitanici volontiraju već duži niz godina nije iznenađujuće da su gotovo svi ignorirali aspekt da volontiranje nije važno, a posebice jer je jedan ispitanica već spomenula da joj se nekada i njeno volontiranje čini kao posao ponekad te je upravo to jedna od komponenta zašto se neki ljudi

možda ne uključuju u volonterske aktivnosti ako to shvaćaju previše ozbiljno i zadaju si previše posla.

Iduće pitanje *Smatrate li da volontiranje doprinosi razvoju društva i na koji način?* obuhvatilo je odgovore koje su ispitanici kroz dosadašnja pitanja već spomenuli. Ispitanici su se složili kako volontiranje ima doprinos razvoju društva, lokalnoj zajednici prije svega te užem ili širem krugu te nekoj određenoj populaciji. Ističu kako je važno volontirati jer doprinosi promjeni, a upravo je promjena društva bila jedan od motiva zašto su se ispitanici odlučili krenuti s volontiranjem, S1: „društvo se ne mijenja lako, ali ako smo konzistentni i sigurni da to što volonteri rade ima neki utjecaj, mi zapravo radimo i na kolektivnoj svijesti“. Konkretno kod kolektivne svijesti se nadodaje kako volontiranje može utjecati time i na društveno mnijenje, dajte svjesnost o društvu i stvara inkluzivnije društvo te potiče i prosocijalne stavove koji su društveno prihvatljivi i sada nam prijeko potrebni.

Za kraj ove cjeline postavljeno je pitanje *Što vi osobno dobivate od volontiranja, koje benefite prepoznajete*. Ispitanici su istaknuli kako se volontiranjem mogu steći stvari koje se mogu poslom. Ističu tu najviše znanja i vještine koje su stekli tijekom svojih godina volontiranja, koje su čak i daleko drukčije od njihove same struke te nisu mislili kako će se imati prilike okušati u tim stvarima ili imati mogućnosti razvijati ih. Zaključuju da ih je volontiranje učinilo puno sposobnijim pojedincima i građanima, prošilo krug ljudi s kojima dijele ista ili slična uvjerenja, ali i sigurnosti u same sebe da oni mogu nešto napraviti čak i ako je to van njihove komfor zone. Nadalje se dodaju i neki osjećaju zadovoljstva i ispunjenosti, S4: „činiš nešto dobro za druge i zahvalnost koju dobiješ s druge strane, vidiš promjenu i da su nekome ostavio utisak u životu ili si ga motivirao da se i on uključi na tako nešto te generalno djelovanje na ljude oko sebe. Nesvjesno otkako volontiram sam primijetila da motiviram druge oko sebe da čine isto, ne zato što im govorim nego zato jer i oni vide da se puno stvari, koje se možda na prvu ne vide, dobije“. S ovom tvrdnjom su se složili i ostali ispitanici, koji su odgovor ove volonterske podržali te i sami krenuli ponovno dijeliti svoje benefite ističući kako im je volontiranje „najbolje iskorišteno vrijeme“ i da ne žale niti za danom koji su posvetili volontiranju iako su za to vrijeme mogli raditi i biti plaćeni. Jedan volonter posebno je istaknuo kako on smatra da je volontiranje upravo puni zatvoreni krug, davanja svog vremena i znanja i dobivanja znanja i osjećaja natrag te kako on opisuje „volontiranje je *carpe diem* u punom smislu riječi“ (S3).

Zadnji blok pitanja odnosio se na stavove koji naši ispitanici imaju prema mladima i volontiranju, njihova mišljenja zašto i kako potaknuti mlade da više volontiraju te što o svemu i njihovom posvećivanju vremena volonterskim aktivnostima misle ljudi u njihovoj okolini, koji su kako smo vidjeli u teoriji dosta bitan faktor kada je riječ o počecima volontiranja.

MLADI I NEVOLONTIRANJE

Prvo pitanja *Zašto mislite da mladi danas ne volontiraju?* ostavilo je i ispitanicima osjećaj da niti sami ne znaju koji odgovor ponuditi jer postoji puno odgovora i faktora koji različito utječu na pojedince. Odgovori koji su se najčešće ponavljali bili su manjak vremena i manjak informacija. Ova dva razloga ponekad mogu ići i ruku pod ruku, ako uzmemo u obzir da mladi nisu informirani o volontiranju, što je to i na koji način možemo volontirati, također mogu imati mišljenje i predrasudu da ono oduzima previše slobodnog vremena koje mogu iskoristi na nešto drugo te se zato ne odlučuju volontirati. Manjak vremena može se gledati i kroz to da su životi mladih u današnjem svijetu previše zauzeti, S6: „svi vode zauzete živote koji su ispunjeni s previše obveza pa im nije prioritet pronaći vremena za druge kada ga nemaju dovoljno niti za sebe“. Par ispitanika spomenulo je negativnu konotaciju koju ljudi mogu imati prema volontiranju jer ga gledaju kao trošak vremena upravo jer nema tu materijalnu komponentu i smatraju da je to problem koji je nametnu od materijalističkog i potrošačkog društva, S4: „društvo u cjelini ima pogrešne vrijednosti, krive vrijednosti se sve više cijene, ne spominje se volontiranje kao mogućnost da se to cijeni i da je nešto poželjno ili atraktivno“. Također su navodili i potencijalni osjećaj strah jer ne znaju u što se upuštaju te okolina koja nije poticajna i koja sputava mlade da volontiraju te se koriste krivi ili nepotpuni kanali za prijenos informacija o volontiranju, gdje i kako početi.

STAVOVI OKOLINE O VOLONTIRANJU

Posljednja dva pitanja odnosila su se na to kakve stavove o volontiranju imaju njihovi prijatelji, vršnjaci i obitelj, jesu li oni poticajni i podupiru li njihovo volontiranje. Prvo takvo pitanje odnosilo se na to *Kako vršnjaci gledaju na vaše volontiranje?*. Stavove vršnjaka prema odgovorima ispitanika može podijeliti u tri skupine: vršnjaci koji i sami volontiraju i time podržavaju i njih, vršnjaci koji ne volontiraju, ali pozitivno gledaju na volontiranje te vršnjaci koji ima negativne stavove prema volontiranju. Posebno je zanimljiva zadnja podjela. Ti vršnjaci

većino ne vide benefite volontiranja i što im ono sve može donijeti, a uzevši u obzir još da takav rad nije plaćen smatraju to nepotrebnim trošenjem vremena. Slična iskustva imala je i ispitanica koje je opisala takve vršnjake, S6: „Ljudi misle da imam višak vremena i da nemam što pametnije raditi pa volontiram. Mislim da kao prvo ne znaju što znači volontirati i na koji se sve način to može, drugi su pak fokusirani samo na sebe i svoj boljitak, a ne da rade nešto za druge.“ Nadodala je još kako se takav tip osoba lako prepoznaje, drže se svi zajedno i naziva ih „zagrebačka mladež“.

Iduće pitanje tiče se toga *Kako na volontiranje gledaju vaši prijatelji i obitelji?* Te su odgovori ovdje bili dosta zanimljivi jer nisu crno – bijeli. Kada je riječ o prijateljima većina se slaže da ih prijatelji prije svega razumiju zašto volontiraju i upravo zbog toga i podržavaju jer vide da je volontiranje nešto što ih usređuje i što ih ispunjava. Par ispitanika je spomenulo kako su upravo prijatelji bili ti koji su i njih inspirirali i potakli na volontiranje, bilo da su se u to upustili istovremeno skupa ili su njihovi prijatelji već prije njih volontirali. Također neki su spomenuli kako su upravo oni sami inspirirali svoje prijatelje da drukčije gledaju na volontiranje i možda i sami krenu volontirati: „većina njih je motivirana da krene volontirati nakon što su čuli moju priču“. Ako uzmemo u obzir da se okružujemo s ljudima s kojima imamo zajedničke interese i iste ili slične stavove, onda nije upitno da većina prijatelja naših ispitanika podržava njihov rad zbog samog cilja, ali i upravo toga što se nazivaju prijateljima. Ako govorimo o obitelji, ispitanici su istaknuli kako je njihovo stajalište prema ovome što rade postajao bolji s vremenom. Obitelji su smatrale kako izdvajaju ili previše vremena ili nepotrebno troše vrijeme na volontiranje umjesto da rade nešto prema njima korisnije, najčešće vezano uz posao ili fakultet. Upravo se tu vidi ovaj uzorak okoline koja na volontiranje gleda negativno, kao što su i sami ispitanici istaknuli, okolina i društvo ne cijene volontiranje i smatraju kako ako nije plaćeno nije vrijedno našeg vremena. Ipak govore kako sada kada je prošlo određeno vrijeme su malo popustili i ne gledaju na volontiranje toliko negativno, S5: „mojoj obitelji je trebalo dugo da shvate što ja to radim, ali onda kada su shvatili počeli su gledati pozitivno na to“. Također treba istaknuti kako ispitanicima nije bilo previše lagodno pričati o ovome, ali kada su vidjeli da većina ima iste odgovore i da prolaze kroz slične situacije puno su se više otvarali i lagodnije diskutirali o tome.

Na kraju fokus grupa ispitanicima je bilo ponuđeno da još sami nadodaju svoje misli ako misle da potrebno ili smatraju da se nešto u ispitivanju izostavilo. Izdvojili su dvije bitne stvari, jedna se

tiče motivacije za volontiranje, a druga generalno njihove percepcije volontera. Većina je rekla da smatraju kako društveni i politički problemi mogu biti veliki okidač da se netko odluči volontirati jer na taj način može biti dio promjene ili barem pokušati biti. Izdvajaju da su trenutno vjerojatno pitanja poput klimatskih promjena i ženskih prava veliki dio razloga zašto se ljudi odluče volontirati ili generalno participirati na neki način u društvu i unutar zajednice. Jedan ispitanik dotakao se i socio – ekonomskog pitanja. Kako je i sam završio preddiplomski studij na jednom od prihvatnih fakulteta koji se plaćaju i bio u doticaju s kolegama koji dolaze iz dobrostojećih obitelji osvrnu se upravo na ovaj aspekt. Govorio kako njegovi kolege „nemaju doticaj s realnosti“ (S3), kako nisu bili angažirani niti u studentskim udrugama te smatra kako ne bi mogli izaći iz zone komfora. Nadodaje i da „takvi ljudi si neće to dopustiti jer to nije dio njihovog *lifestyle-a*“.

8. ZAKLJUČAK

Cilj istraživanja bio je saznati koji su to glavni motivi koje mlade potiču na volonterske aktivnosti, što njima predstavlja volontiranje te kako volontiranje doprinosi njihovoj uključenosti u zajednicu i participativnosti. Također, pretpostavljeno je da se mladi volontiranje vide kao priliku za učenje i stjecanje novih znanja i vještina, što je na kraju istraživanja nakon što su ispitani svi motivi i benefiti volontiranja i potvrđeno. Mladi se odlučuju volontirati upravo kako bi stekli nova iskustva i znanja te volontiranje smatraju idealnom prilikom za to jer unutar nje imaju prilike i naučiti nešto čemu se uopće nisu nadali i bez pritiska i uvjetovanja da se nešto mora savladati u određenom vremenu. Volontiranje mladim također daj slobodu. Sami mogu birati što žele raditi, kada žele volontirati i koliko žele i mogu biti posvećeni te je idealna prilika i za eksperimentiranje. Većina se složila kako im je osobno zadovoljstvo i osjećaj da su korisni te da pomažu drugima i imaju određeni utjecaj bila velika motivacija za započeti s volontiranjem. Čak i ako im inicijalno osobno zadovoljstvo nije bila motivacija, ustanovilo se kako se kasnije tijekom nekoliko mjeseci ili godina provedenih volontirajući, ta motivacija pojavila i upravo je ono što ih i dalje gura i zbog čega i dalje volontiraju i planiraju nastaviti volontirati. Osim toga veliki faktor za mlade jest i prilika za upoznavanje novih ljudi, što im na neki način kako su istaknuli ispitanici daje osjećaj da pripadaju određenoj zajednici. Upravo je volontiranje idealna prilika za takvo iskustvo, posebice za mlade kada tek dolaze u neku novu sredinu (fakultet ili radno mjesto). Prema svemu navedenome, možemo zaključiti kako mladi volontiranje vide prije svega kao priliku za osobni razvoj i rad kojim čine određenu dobrobit sebi, dok nisu toliko svjesni, barem ne na početku volontiranja, koliko ono zapravo utječe i na dobrobit i boljitak same zajednice i društva.

Obzirom da su svi ispitanici volonteri, nisu se previše osvrtni na razloge zašto ne volontirati, odnosno što oni misle zašto mladi ne volontiraju jer ih oni osobno nisu iskusili. Ipak navode kako je jedan od mogućih razloga nedostatak vremena u današnjem svijetu u kojem se očekuju da smo uspješni, obrazovani te da imamo interese i hobije, ali i istovremeno provodimo puno vremena na društvenim mrežama.

Motivacija je bitan faktor kada je riječ o participaciji u bilo kojem obliku aktivnosti pa tako i kod volonterskih aktivnosti, ali je važno reći kako ponekad nije dovoljna. Osjećaj da nešto želimo nekada je presudan, ali u slučaju volontiranja postoje i drugi faktori koji utječu na to postaje li netko volonter ili ne. U narodu se voli reći ako ima volje ima i način, ali također ako mladi nemaju dovoljno informacija o nečemu ili je okolina osuđujuća to je nešto što ima veliki utjecaj na njihovu odluku. Upravo je iz tog razloga važno educirati mlade i društvo o volontiranju i njegovim mogućnosti, a mlade od što ranije dobi izlagati rezultatima volontiranja i pružati im prijedloge i otvoriti mogućnosti za volontiranje u odgojno – obrazovnim institucijama. Također, važnu komponentu u edukaciji i širenju informacija imaju i sami volonteri koji svojim radom i iskustvima mogu proširiti dobru riječ te prikazati volonterstvo u pozitivnom svijetu, samo je za to potrebno pronaći pravi način ili pravu platformu. Ispitanici su i sami istaknuli kako je i njih na volontiranje motivirao odnosno pritisak njihovih vršnjaka da se na to odluče.

LITERATURA

Arai, S. M. (2000). Typology of Volunteers For A Changing Sociopolitical Context: The Impact on Social Capital, Citizenship And Civil Society. *Lisier et Societe/Society and Leisure*, 23(2), str. 327-352.

Begović, Hrvojka (2006). *O volonterima i volonterkama*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb, 2 - 17.

Bežovan, Gojko i Zrinščak, Siniša (2006) Postaje li civilno društvo u Hrvatskoj čimbenikom društvenih promjena?. *Revizija za socijalnu politiku 14* (1), str. 20- 27.

Devereux, Peter (2008) International Volunteering for Development and Sustainability: Outdated Paternalism or a Radical Response to Globalisation?. *Development in Practice*, 18 (3), str. 358-359.

Đuksi, Ana (2021) Motivacija studenata za volontiranje. *Završni rad*, str. 1-3.

Forčić, Gordana (2007). Volonterstvo i razvoj zajednice. *Udruga za razvoj civilnog društva SMART*. str. 24 – 51.

Galović, Romina, (2011) Pravni i sociološki aspekti volontiranja u civilnom sektoru. *Pravnik*, 45,2 (19), str. 47 – 49.

Geiser, Christian, Okun, Morris, A., Grano, Caterina, (2014) Who is motivated to volunteer? A latent profile analysis linking volunteer motivation to frequency of volunteering. *Psychological Test and Assasment Modeling*, 56 (1) str. 4- 7.

Gray, Edith, Khoo, Siew – Ean, Reimondon, Anna (2012) Participation in different types of volunteering at young, middle and older adulthood. *Journal of Population Research*, 29 (4), str-

Ilišin, Vlasta (2005) Mladi Hrvatske i europska integracija. *Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*, str. 127. 374-380.

Ilišin, Vlasta (2014) Sociološki portret hrvatski studenata. *Institut za društvena istraživanja u Zagrebu*, str. 172-175.

Jakšić, Josip (2003) Motivacija. Psihopedagoški pristup. *Kateheza*, 25(1), str. 5-14.

Juzbašić, Marija, i Vukasović Hlupić, Tena (2015) Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Pedagogijske teme*, 24 (2) , str. 279-283.

Ledić, Jasminka (2001). Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative kroz volonterski rad u Primorsko – goranskoj županiji. *SMART – Udruga za razvoj građanskog društva*, str. 1-4.

Malogorski, Ornela. (2019). Volontiranje u srednjoj školi. *Stručni rad* ,str. 27-31.

Medvidović, Nina (2021) Društveni aktivizam iz perspektive volontera: sociološko istraživanje. *Diplomski rad*, str. 3-6.

Mihalić, Mario (2022). Uzroci i njihova primjena. *Završni rad*, str. 15-16.

Mijačika, Nataša (1989) Motivacija za rad i istraživanje nekih njezinih aspekata. *Revizija za sociologiju* 20 (1-2), str. 151 - 152

Miliša, Zlatko, (2008) Odnos mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu. *Diacovensia*, 16 (1-2), str. 95 – 108.

Miljković, Dubravka i Jurčec, Lana (2013) Povezanost pristupa sreći, motiva za volontiranje i subjektivne dobrobiti volontera. *Napredak* 156 (1-2), str.

Kovačić, Marko (2008) Studenti kao društveni i politički subjekti. *Političke perspektive* 4 (2), str. 54-55.

Lješćak, Sanja (2012). Motivacija kod volontera i zadovoljstvo volontiranjem. *Završni rad*, str. 1-

Reiss, Steven (2012) Intrinsic and Extrinsic Motivation. *Teaching of Psychology* 39(2), str. 152-154.

Sherraden, S. Margaret, Lough, Benjamin i Moore McBride, Amanda (2008) Effects of International Volunteering and Service: Individual and Institutional Predictors. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 19 (4), str. 374 – 379.

Skoko, Božo, i Benković, Vansesa, (2009). Znanstvena metoda fokus grupa – mogućnosti i načini primjene. *Politička misao*, 46 (3), str. 217.

Šimunković, Gordana, Forčić, Gordana, Milinković, Duška, Kamenko, Jelena, Šehić Relić, Lejla (2019) Generacija za V, Zašto i kako organizirati volonterski program u školi?, Osijek, str. 12-30.

Štulhofer, Aleksandar (2004). Percepcija korupcije i erozija društvenog kapitala u Hrvatskoj 1995. – 2003. *Politička misao* (41) 3, str. 158-159.

Tonković, Željka, Marčelić, Sven i Krolo Krešimir (2023) Volontiranje i vrijednosti mladih: izvještaj o rezultatima anketnog istraživanja. *DKolektiv*, str. 10- 15.

Vlada Republike Hrvatske, (2012) Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2012 – 2016, str. 38-40.

Zrinščak, S. i sur. (2012) Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. *Revija za socijalnu politiku*, 19 (1), str. 30.

Wilson, Jhon, i Musick, Marc (1999) The Effects of Volunteering on Volunteers. *Law and Contemporary Problems*, 64 (4), str. 142-155.

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se pitanjem motivacije i participativnosti mladih za volontiranje. Pokušava se razumjeti koji su to sve motivi koji ih potiču na volontiranje te se pokušava identificirati koji su to sve učinci i dobrobiti koje volonterstvo donosi društvu i zajednici. Definira se pojam volontiranja, karakteristike volontera te njegova obilježja. Nadalje, se upoznajemo s pojmom motivacije te motivacije studenata za volontiranje. Pokušava se i objasniti koji su to sve benefiti volontiranja, njegove uloge i zakonski okvir. Provedeno je kvalitativno istraživanje na uzorku od dvije fokus grupe. Rezultati su pokazali da studenti volontiranje prije svega vide kao priliku da upoznaju nove ljude te priliku za osobni razvoj, a tek nakon određeno vremena provedenog volontirajući vide rezultate te dobrobiti koje ono ima za društvo.

Ključne riječi: volontiranje, motivacija, studenti, kvalitativno istraživanje, participacija, motivacija za volontiranje, mladi, uloge volontiranja

SUMMARY

This paper deals with the issue of motivation and participation of young people for volunteering. An attempt is made to understand what are the motives that encourage them to volunteer, and an attempt is made to identify the effects and benefits that volunteering brings to society and the community. The concept of volunteering, the characteristics of volunteers and their characteristics are defined. Furthermore, we get to know the concept of motivation and students motivation for volunteering. An attempt is also made to explain the benefits of volunteering, its roles and the legal framework. Qualitative research was conducted on a sample of two focus groups. The results showed that students see volunteering first of all as an opportunity to meet new people and an opportunity for personal development, and only after a certain time spent volunteering do they see the results and the benefits it has for society.

Keywords: volunteering, motivation, students, qualitative research, participation, motivation for volunteering, youth, roles of volunteering